

**“YRITETÄÄN PITÄÄ PÄÄ KASASSA” - Diskurssianalyysi
koronapoikkeusaikana julkaistuista perhe-elämästä kertovis-
ta podcasteista.**

Tanja Pahtaharju
Maisterintutkielma
Sosiaalityö
Kokkolan yliopistokeskus
Chydenius
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Tekijä Tanja Pahtaharju	
Työn nimi "Yritetään pitää pää kasassa" Diskurssianalyysi koronapoikkeusaikana julkaistuista perhe-elämästä kertovista podcasteista.	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Maisterin tutkielma
Aika Kevät 2022	Sivumäärä 56
<p>Tiivistelmä</p> <p>Keväällä 2020 koronapandemian ensimmäinen aalto aiheutti yhteiskunnassamme poikkeuksellisia toimia, kun valmiuslain myötä ihmisiä pyydettiin eristäytymään omiin koteihinsa. Vanhemmat siirtyivät etätyöhön, lapset etäopetukseen ja vapaa-aika siirtyi vietettäväksi kodin sisälle. Huoli lapsiperheistä lisääntyi, kun perheet vetäytyivät pois peruspalveluista ja muista perheen jaksamista tukevista lähisuhteista. Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää, mitä diskursseja syntyi lapsiperheiden korona-arjesta ja miten arki, ja kodin merkitys näyttäytyvät näissä diskursseissa. Tavoitteena on lisätä tietoa siitä, kuinka lapsiperheet ovat kokeneet poikkeusajan lapsiperhearjen.</p> <p>Perheet ovat perinteisestikin olleet hyvin yksityisiä ja koronan aikainen eristäytyminen vaikeutti perheiden kanssa tehtävää sosiaalityötä. Samaan aikaan peruspalveluiden palveluvelka kasvoi, kun peruspalveluiden resursseja suunnattiin koronan hoitamiseen. Tämä johti tuen tarpeiden ennakoimisen vaikeutumiseen. Perheiden ja sosiaalityön välille syntyi kuilu, josta kertoi myös lastensuojeluilmoitusten vähentyminen kevään 2020 aikana.</p> <p>Tutkimuksessa tehdään katsaus lapsiperheiden arjen tutkimukseen, sekä kodin merkityksen määrittelyyn. Lisäksi taustoitin tutkimustani koronapandemian aikana tehdyillä tutkimuksilla. Tutkimuksen analyysimenetelmänä on käytetty diskurssianalyysia. Tutkimuksen aineiston olen koonnut kymmenestä koronan poikkeuslain aikana 13.3.2020 - 15.6.2020 julkisesti saatavilla olevista podcasteista, joissa käsiteltiin lapsiperhearkea ja kotia. Aineistoa olen analysoinut tulkitsevan diskurssi-analyysin näkökulmasta, samalla keskustellen aikaisemman tutkimustiedon kanssa.</p> <p>Tutkimukseni tuloksena esitän kolme diskurssia: velvollisuusdiskurssin, selviytymisdiskurssin ja yhteisöllisyysdiskurssin. Velvollisuusdiskurssissa nähdään kilpailevina selontekoina velvollisuudet työ- ja perhe-elämästä. Diskurssin sisällä kodille annetaan merkitys fyysisenä velvollisuuksien näyttämönä. Selviytymisdiskurssissa puhujat antavat selontekoja tavoista selviytyä lapsiperhearjesta. Diskurssin sisällä koti merkityksellistetään henkisenä vankilana. Yhteisöllisyysdiskurssissa selonteot koskevat kotia ympäröivää kontekstia ja koti merkityksellistetään turvapaikkana.</p>	
Asiasanat Korona, COVID-19, koti, perhe, arki	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

KUVIOT

KUVIO 1 Tutkimuksen tulokset.....	45
--	-----------

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	LAPSIPERHE, ARKI JA KODIN MERKITYS.....	4
	2.1 Lapsiperhearhi.....	4
	2.2 Kodin merkitys	8
	2.3 Podcastit sosiaalista todellisuutta luomassa	10
3	KORONAPANDEMIAN VAIKUTUKSET LAPSIPERHEISIIN.....	13
	3.1 Koronan aikaiset poikkeusolot.....	13
	3.2 Keskeisiä tutkimuksia koronapandemian aikaisesta lapsiperheiden arjesta ja kodin merkityksestä.....	15
4	POIKKEUSAJAN SOSIAALITYÖ.....	19
5	SOSIAALINEN KONSTRUKTIONISMI JA DISKURSSIANALYYSI.....	23
	5.1 Sosiaalinen konstruktionismi	23
	5.2 Diskurssianalyysi	24
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	29
	6.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	29
	6.2 Aineisto.....	29
	6.3 Analyysi.....	31
	6.4 Eettiset lähtökohdat tutkimukselle.....	32
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	34
	7.1 Velvollisuusdiskurssi	34
	7.2 Selviytymisdiskurssi.....	38
	7.3 Yhteisöllisyysdiskurssi	41
8	LOPUKSI.....	45
	8.1 Yhteenveto.....	45
	8.2 Pohdinta	48
9	LÄHTEET	50

1 JOHDANTO

Vuosi 2020 tulee jäämään historiankirjoihin poikkeuksellisenä vuotena. Koronavirus lähti leviämään, kun joulukuussa 2019 Kiinan Wuhanissa, todettiin keuhkokuume-tapauksia. Näiden aiheuttajaksi selvisi aikaisemmin tuntematon koronavirus Sars-Cov-2. Covid 19 tai tuttavallisemmin korona on tauti, joka yhdistetään SARS-CoV-2 virukseen. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2020.) Keväällä 2020 poikkeustilan aikana ihmiset sosiaalisesti eristäytyivät ja elämä keskittyi koteihin. Korona on vaikuttanut perheisiin eri tavoilla, toisille korona on tuonut yhteistä aikaa, voimavaroja ja kiireettömyyden tunnetta. Toisille taas korona on tuonut taloudellista ahdinkoa, kuormitusta ja pahoinvoinnin lisääntymistä. Kiinnostukseni aiheeseen nousee omasta arkielämän kokemuksesta. Kuten kaikki suomalaiset vanhemmat, myös minä olen elänyt koronapoikkeusajan lapsiperhearkea.

Suomessa elettiin hyvin poikkeuksellista aikaa, kun yhteiskunnan toimia rajoitettiin ja ihmisiä kehoitettiin pysymään kodeissaan. Poikkeusolojen aikana lapset siirtyivät kouluista etäopetukseen ja varhaiskasvatukseen osallistuvia lapsia suositeltiin hoidettavan kotona, mikäli se on mahdollista. (Valmiuslaki 2011/1552.) Poikkeusolot kuvaavat hyvin tätä aikaa, johon kuului muuttuneen arjen lisäksi, pelon ja epävarmuuden tunteita yhteiskunnallisesta tilasta. Perheet eristäytyivät turvatakseen itseään ja muita koronapandemialta, mutta samalla he eristäytyivät myös monista perheiden jaksamista tukevista lähisuhteista ja palveluista.

Tässä tutkimuksessa määrittelen lapsiperheiden arjen kytkeytyvän perheenjäsenten toimijuuteen. Perheenjäsenten toiminta tuottaa arkea ja arki itsessään tuottaa kodin merkitystä. Arki nähdään tutkimuksissa rajattomana ja mahdottomana määritellä yksin. Arkea ovat perheenjäsenet, heidän yksilölliset ja yhteiset toiminnat, sekä yhteiskunnalliset velvoitteet, jotka koskettavat arkea. (Rönkälä & Korvala 2014, 196-197.) Tutkimukseni sijoittuu kevään 2020 poikkeusolojen ajanjaksolle, jolloin perheet joutuivat muuttuneessa tilanteessa reagoimaan nopeasti ja luomaan uuden rutiinin ja uudenlaisen arjen. Moni ennen koronaa normaalina pidetty asia muuttui epidemian myötä nopeasti. Koronakriisiä

on luonnehdittu murroskohdaksi, josta ei ole paluuta vanhaan, mutta 'uusi normaali' on vielä rakentamatta.

Koronan aiheuttama poikkeusaika on myös muuttanut sosiaalityötä. Yhdessä muun maailman kanssa on otettu digiloikka ja sosiaalityön asiakastapaamisia on siirretty etäyhteyden päähän. Sosiaalityössä jouduttiin myös useissa tapauksissa siirtymään ennaltaehkäisevästä työotteesta poikkeusajan sosiaalityöhön. Mikä tarkoitti, että sosiaalityössä täytettiin vain välttämättömät työtehtävät ja useita asiakaskontakteja siirrettiin etäyhteydellä pidettäväksi. (Sosiaalibarometri 2020; Sosiaalibarometri 2021.) Samanaikaisesti perheet vetäytyvät pois peruspalveluiden piiristä. Perheiden ja sosiaalityön välille syntyi ikään kuin kuilu, josta kertoi myös lastensuojeluilmoitusten määrän laskeminen keväällä 2020. Koronapandemian ajan on ennustettu tuovan suuren palveluvelan, ei vain sosiaalipalveluihin, vaan myös mielenterveys- ja päihdepalveluihin. Tämä palveluvelka näyttäytyi jo vuoden 2021 Sosiaalibarometrissä, kun lastensuojeluilmoitusten määrän arvioitiin nousseen huomattavasti. (Sosiaalibarometri 2021, 102.)

Sosiaalityön palveluvelkaa voidaan lyhentää monilla keinoilla, kuten panostamalla monitoimijaiseen yhteentoimivuuteen (Moilanen, Rönkä & Fadjukoff 2021, 645). Tämän tutkimuksen keskiössä on kuitenkin tiedon lisääminen. Perheiden kanssa tehtävässä sosiaalityössä on ensisijaisen tärkeää saada tietoa siitä, minkälaista arkea perheet ovat eläneet koronan poikkeusaikana, jotta voidaan tehdä vaikuttavaa sosiaalityötä. Sosiaalityön vaikuttavuudessa korostuu asiakkaiden omat kertomukset ja heidän oma asiantuntijuutensa omasta tilanteestaan. Sosiaalityö perustuu sosiaalityöntekijän ja asiakkaan luottamukselliselle suhteelle, jossa asiakas on aidosti osallinen. Päivi Rissanen (2021, 137-138.) kuvaa osallisuutta laajasti tunnustetuksi arvoksi, jossa asiakas on toimija, eikä toimenpiteiden kohde. Tutkimukseni pohjaa ajatukseen siitä, että asiakas itse on omassa elämässään toimija, joka puhuessaan rakentaa tietoa omasta elämästään. Terävä & Böök (2018, 86, 89.) tuovat tutkimuksessaan esiin, kuinka perhe-elämän ja arjen sujuvuus voi kantatella, turvata ja auttaa jaksamaan arjessa. Lapsiperheiden arki voi myös käänteisesti ahdistaa ja aiheuttaa huolta. On siis hyvin keskeistä ymmärtää ja tietää arjesta.

Tämän vuoksi tutkimuksessa olen kiinnostunut siitä, miten vanhemmat itse ovat kertoneet koronan poikkeuslain aikana kodista ja lapsiperheen arjesta. Perinteisesti perheet ovat hyvin yksityisiä, mikä on vaikeuttanut perheiden tutkimista. Perheen sisäisistä ongelmista ei ole tapana puhua ulkopuolisille. Tämän vuoksi on ollut haastavaa löytää tapaa, jolla tutkia perheen arkea ja perheenjäsenien välistä vuorovaikutusta. (Lahikainen, Mälkiä & Repo 2020, 25.)

Tässä tutkimuksessa lähestyn lapsiperheiden arkea sosiaalisen konstruktionismin ja diskurssianalyysin avulla. Aineistona tutkimuksessa on koronan poikkeusolojen aikana julkaistuja podcasteja, joissa vanhemmat kertovat

monologina tai dialogisesti lapsiperhearjestaan. Podcastit ovat aineistona moniäänisiä, keskustelevia ja kuulijoita aktivoivia. Podcastit ovat ikään kuin päiväkirjoja, joita vanhemmat ovat tuottaneet koronan poikkeusajan arjesta. Podcastit ovat myös saatavilla kenelle tahansa ilmaiseksi kuultavaksi ja julkaisut todennäköisesti tavoittivat samassa tilanteessa olevia perheitä. Radiomedian tutkimuksen (2020) mukaan perheasiat olivat kolmanneksi kiinnostavin aihealue podcastien joukossa. (Mt. 2020.) Kun puhujat podcast-julkaisuissaan kertoivat omasta arjestaan he samalla rakensivat todellisuutta siitä, minkälaista lapsiperhearkki on. Perhe-elämästä kertovat podcastit avaavat ikkunan yksityiseen perhe-elämään, tuoden yksityiset, jopa arkaluontoiset ja vaikeat vanhemmuuden kokemukset julkisuuteen.

Tutkielman rakenne on seuraavanlainen. Luvussa kaksi kuvaan, miten kodin ja lapsiperhearjen merkitys näyttäytyy sosiaalityön tutkimuksessa. Luvussa kolme, teen katsauksen tutkimuksiin, jotka kertovat koronapandemian vaikutuksista lapsiperheisiin, sekä kertovat kodin merkityksestä poikkeusolojen aikana. Luvussa neljä sidon aiheeni koronapandemian aikana tehtävään poikkeusajan sosiaalityöhön. Luvussa viisi esittelen tutkimuksen teoreettisen viitekehityksen ja metodologian. Luvussa kuusi esittelen tutkimukseni tulokset ja niiden suhteen aikaisempaan tutkimukseen. Lopuksi luvussa seitsemän teen yhteenvedon tutkimustuloksista ja pohdin aiheen merkitystä sosiaalityölle, sekä esitän jatkotutkimusaiheen.

2 LAPSIPERHE, ARKI JA KODIN MERKITYS

2.1 Lapsiperhearki

Hakiessani tätä tutkimusta varten perusmääritelmää lapsiperheelle, huomasin nopeasti, että ei ole yhtä universaalia tapaa määrittellä lapsiperhettä. Hyvin perinteisen ja lyhytulotteisen kuvauksen tarjoaa Tilastokeskus, joka määrittelee lapsiperheen perheeksi, jossa on alle 18-vuotiaita lapsia. Perheessä voi olla yksi tai useampi vanhempi. (Tilastokeskus i.a.) Perinteisesti lapsiperheitä määritellään jääkaappimetaforan avulla, jonka mukaan perheenjäsenet syövät samasta jääkaapista ja perheenjäseniä sitoo yhteen sukulaisuus. Kanadalaiset perhetutkijat Wright ja Leahey määrittelevät perhettä kuitenkin siten, että perheeseen kuuluvat ne, jotka sanovat siihen kuuluvansa. Tällöin astutaan ulos perinteisestä jääkaappimetaforasta. Monissa kulttuureissa perhettä määritellään myös rakkauden ja välittämisen, sekä muiden perheenjäsenten tukemisen kautta. Perheen sitoo yhteen erityinen tunne-elämä, jota osoitetaan yleensä omia perheenjäseniä kohtaan. Perheenjäsenten suhteet ovat pitkäkestoisia ja yhteen sitoutuneita. (Terävä & Böök 2018, 86.)

Peltola (2018, 107.) kirjoittaa artikkelissaan, että tunteet ovat ottaneet rakenteiden paikan, kun määritellään perhesuhteita. Perhesuhteet syntyvät, muokkaantuvat ja joskus katkeavat tunteiden ohjaamina. Tätä näkemystä vahvistavat artikkelissaan Jokinen & Mikats (2018, 52), jotka tuovat esiin, että tunteet ovat erottamaton osa perhesuhteita, koska nimenomaan niissä suhteissa tunteita koetaan, ylläpidetään ja rakennetaan.

Tunteet ja tunne-elämä ovat perheympäristössä tärkeä osa. Perhesuhteiden laatua mitataan emotionaalisen avulla. Perheessä tunteet ovat esillä, koska perhesuhteet ovat yleensä pysyvämpiä kuin muut ihmissuhteet. Tunteita voidaan tarkastella nel-

jällä tasolla. Yksilöllisellä tasolla käsitellään päivittäisiä tunteita, mielialoja ja kokemuksia, jotka liittyvät perhe-elämään. Kahden toimijan tasolla taas tarkastellaan perheenjäsenten tunteiden yhtäaikaisuutta ja siirrännäisyyttä. Koko perhettä koskevalla tasolla taas tarkastellaan koko perheen perheilmapiiriä. Yhteiskunnallisella tasolla tutkitaan tunteiden siirtymistä perheen ulkopuolisista tilanteista ja asioista perheen sisälle tai perheestä ulkopuolelle. (Rönkä & Korvela 2014, 199–200.) Perhe-elämän määrittely vaikuttaa siirtyneen vanhasta perinteisestä perheajattelusta enemmän tunteisiin perustuvaan perheajatteluun, jossa sukulaisuus ei ole vaade perheenkuuluvuuden tunteelle.

Perhesuhteiden ja lähisuhteiden tärkeyttä pohditaan jälkiteollisessa maailmassa eri tavoilla kuin aikaisemmin. Perinteisiin on kuulunut avioliittoon pohjautuva, pysyvä perheyksikkö. Tänä päivänä perhesuhteet pohjautuvat enemmän valinnan vapautteen ja halun tehdä omia päätöksiä koskien perhe-elämää. Lähisuhteet ovat yhä tärkeitä ja elämään kuuluvia, mutta niitä valitaan aikaisempaa vapaammin ja niistä voidaan luopua entistä helpommin. Nyky-yhteiskunta koostuu ihmisistä, jotka etsivät läheisiä ihmissuhteita, mutta ovat samalla tarkkoja siitä, että he voivat valita nämä suhteet itse. Anthony Giddens vahvistaa tätä näkemystä. Hänen uskomuksensa on, että läheisiä ihmissuhteita ylläpidetään tunteiden voimalla. Suhdetta jatketaan, mikäli se tuntuu hyvältä ja tuottaa tyydytystä. (Jokinen & Mikats 2018, 49–50.)

Perheen ja lähisuhteiden piirissä keskeistä on lojaalius. Lojaaliutta kuvataan tunnesidokseksi, jota on koeteltu. Ihminen pysyy toisen ihmisen rinnalla, jolle hän on lojaali, vaikka tilanne olisi hänelle itselleen epäedullinen. Osassa keskusteluja on tuotu esiin ajatus siitä, että perheenjäsenten keskinäinen lojaalius on ihmislajille alkukantaisin ja varhaisin lojaalius. Vaikka perheenjäsenten välinen keskinäinen hoiva ja huolenpito olisivat erittäin vähäisiä, on lojaalius läsnä perhesuhteissa. Vaikkakaan toisten näkemysten mukaan perhettä ei tulisi nähdä lojaaliuden ”kehtona”, jossa lojaalius olisi itsestään selvä asia. (Castrén 2018, 163.) Lojaaliuden rikkoutuminen perheessä voi johtaa monimuotoisten perheyksikköjen syntymiseen.

Lapsia ja lapsuutta on perinteisesti tutkittu osana perhettä ja asuinpaikkaa, jota yhdistää ydinperhe. Lasten monipaikkaisen asumisen käsite pakottaa avaamaan laajempaa käsitystä läheissuhteista ja kotien moninaisuudesta. Lapsen monipaikkainen asuminen voi alkaa, kun esimerkiksi vanhemmat eroavat, jonka jälkeen perhe jakautuu pienempiin yksikköihin. Lisäksi lastensuojelulliset tukitoimet perheiden ongelmatilanteissa tai yhteiskunnalliset katastrofit voivat pakottaa lasten monipaikkaisen asumisen alkamisen. (Forsberg 2018, 31.)

Perhesosiologien Ribbensin ja McCarthyn mukaan vanhemmilla on moraalinen imperatiivi, joka velvoittaa heitä hoitamaan ja huolehtimaan lapsista. Vanhemmat voivat onnistua tässä vaihtelevasti, mutta moraalinen ohjenuora ainakin kehottaa yrittämään. Lapsella on vastakkainen rooli. Lapsi on huolenpidon kohde. Lapsella

voi olla jotain keinoja neuvotella vanhempien kanssa asemastaan, mutta lapsen riippuvuus vanhemmasta johtaa suhteessa olevan neuvotteluvaran vähäiseksi. (Peltola 2018, 108.) Lasten asemaa perheessä pohtivat myös Jokinen & Mikats (2018, 50–51.), jotka kirjoittavat artikkelissaan, kuinka lasten liikkumavara sosiaalisissa maailmoissa ei ole yhtä laaja kuin aikuisten. Lasten ei ole samalla tavalla mahdollista erota ja lähteä, jos tunnesuhteet perheenjäsenten kanssa eivät toimi.

Perheen sisällä on perheenjäseniä, jotka suorittavat omaa arkeaan ja nämä yksilölliset arjet yhdistyvät kodin sisälle lapsiperhearjeksi, johon kuuluu työelämän, kodin ja perheen yhdistäminen. Terävän ja Böökin (2018, 86, 89.) tutkimuksen mukaan hyvä perhe-elämä voi parhaimmillaan kannatella ja luoda turvaa, positiivisia tunteita ja auttaa jaksamaan arjessa. Lapsiperheen arki voi toisaalta myös ahdistaa ja aiheuttaa huolia, sekä kiireen tuntua, joka voi johtua työn, perheen ja vapaaajan yhteensovittamisesta. Perhebarometrissa Sorsa & Rotkirch (2020, 88–92.) keskittyivät tutkimaan työn ja perhe-elämän yhteensovittamista. Tutkimuksessa on verrattu vuoden 2018 työvoimatutkimuksen tuloksia vuoden 2010 tuloksiin. Tutkimuksessa havaittiin, että lapsiperheiden vanhemmat ovat korkeammin koulutettuja, kuin vuonna 2010. Vanhemmat tekevät yhtä pitkiä työpäiviä, kuin lapsettomat. Vanhemmista 43 prosenttia tekee päivätyötä. Viikonloppu-, ilta- tai yötyötä tekee vain joka kolmas vanhemmista. Korkeasti koulutetuilla on enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa työaikaohjelmansa. Mahdollisuudet saada joustoa työelämästä ovat kasvaneet vuodesta 2010 vuoteen 2018, tämä muutos voidaan selittää vanhempien nousseella koulutustasolla. Etätyön teko on lisääntynyt vuosien 2010 ja 2018 välillä. Noin puolet vanhemmista kokevat, että työelämä on vaikeaa sovittaa yhteen perhe-elämän kanssa. Toisaalta kaiken kaikkiaan noin 90 prosenttia suomalaisista kokee, että perhe-elämän ja työn yhteensovittaminen sujuu erittäin tai melko hyvin. Työelämä ja perhe-elämä nivoutuvat yhteen muodostaen arkielämän.

Rönkä ja Korvela (2014, 197–198.) kuvaavat artikkelissaan perheen arkielämän tutkimista. Perhearkea tutkittaessa voidaan tutkia yksittäistä perheenjäsentä. Jolloin ollaan kiinnostuneita yksilöllisistä teoista, vastuista, tehtävistä ja osallistumisesta. Ajallisuuden näkökulmasta voidaan tutkia perheenjäsenten aikatauluja, esimerkiksi sitä, kuinka kauan perheenjäsen käyttää tiettyyn tehtävään tai kuinka perheenjäsenten aikataulut sovitetaan yhteen, tai kuinka perhe viettää aikaa yhdessä. Lisäksi ajallisuuden näkökulmasta ollaan kiinnostuneita perheen mahdollisista aikataulupaineista ja kiireen tunteista. Perheen jäsenten välisiä vuorovaikutussuhteita tutkiessa ollaan kiinnostuneita kahden toimijan tasosta, eli vuorovaikutuksesta, neuvottelusta ja kotitöiden työnjaosta. Perhettä kokonaisuutena tutkiessa ollaan kiinnostuneita perheelle ominaisista käytänteistä, rutiineista ja mahdollisista jännitteistä. Tutkiessa perhettä osana perheen ulkopuolista laajempaa yhteisöä ollaan kiinnostuneita yhteensovittamisesta kulttuurin ja yhteiskunnan tasolla.

Arkielämän määrittelyssä korostuu rajattomuuden piirre. Arkielämällä ei ole selviä rajoja, jonka vuoksi sen määrittelemine on vaikeaa. Arkielämälle yhteistä on, että se tuo yhteen eri elämänpiirit ja olennaisina piirteinä näyttäytyvät rutiinit ja päivärytmit. Arki ei ole kehys, vaan arkea tuotetaan koko ajan. Arkielämä määritellään prosessiksi, jota perheenjäsenet muokkaavat ja tuottavat ajallisesti, paikallisesti yhdessä tai erikseen. Arkista perhe-elämää tarkastellessa rajautuu tarkastelu pääasiassa perheeseen kodin yhteyteen. (Rönkä & Korvela 2014, 196–197.)

Arkielämää kuvataan myös kaksijakoisena, joko arkisen tylsänä tai äärettömän rikkaana, yksilöllisenä tai yhteisöllisenä. Rutiinit asettuivat normaaliuden mitaksi, jotka toivat turvallisuuden tunnetta ja tyydyttivät perustarpeet. Arkielämän kuvattiin kehystävän ja tuottavan tunteita, se mahdollisti ja samalla esti näyttämästä joi-tain tunteita. Tunteita kuvattiin voimakkaimpina perheenjäsenten sosiaalisissa suhteissa. Nämä läheissuhteet antoivat turvaa ja voimaa, sekä tunnetta yhteenkuuluvuudesta. Vaikka kaikista läheisimmät suhteet antoivat myös voimaa, niistä haluttiin myös ottaa etäisyyttä. Itse valittu yksinolo kuvattiin rauhana ja vapautena, mutta jos yksinolo oli olosuhteiden pakottamaa, kuvattiin yksinolo yksinäisyytenä. Lapset ovat vanhemmille paradoksaalisesti jaksamisen ja uupumisen lähde. Lapset ole-massaolollaan lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta ja rikastuttavat arkea, mutta samalla vanhemmat kokevat arjen rutiineista ja ajanpuutteesta johtuvaa syyllisyyden tunnetta. (Terävä & Böök 2018, 100, 104–105.)

Tutkimukseni lähtökohdissa on lapsiperhe, jonka jäsenet elävät omaa erillistä ja yhteen kietoutunutta arkeaan. Arki ja sen sisältö ovat kuitenkin yhteiskunnallisessa tilanteessa muuttuneet nopeasti, joten kiinnostusta herättää minkälaisia muutoksia sillä on arkeen käytännön lisäksi, tunteiden ja vuorovaikutuksen tasolla. Tässä tutkimuksessa lähestyn siis perhearkea ja tunteita perheen sisällä kolmella eri tasolla, yksilöllisellä tasolla, perheenjäsenten vuorovaikutuksellisella tasolla ja lisäksi yhteiskunnallisella tasolla. En pyri erottamaan lapsiperheen ja arjen käsitteitä toisistaan vaan perustan ajatteluni käsitykselle siitä, että arki muodostuu perheenjäsenten toimijuudesta. Arkea rakennetaan samalla, kun sitä eletään. Lapsiperhe tuottaa arkea toimiessaan normaaleissa arjen rutiineissa, joihin kuuluu myös työelämän yhdistäminen perhe-elämään. Samalla, kun arkea tuotetaan, annetaan myös merkityksiä kodille.

2.2 Kodin merkitys

Tässä tutkimuksessa keskityn lapsiperheiden lisäksi myös kodin merkityksen pohittamiseen. Yksinkertaisen määritelmän kodille antaa kielitoimiston sanakirja, joka määrittelee kodin ”yhden tai useamman ihmisen, varsinaisen perheen vakinainen asunto.” (Kielitoimiston sanakirja i.a.) Kodin määrittelyä kootessani vastaan minulle tuli asumisen käsite, jonka kautta kotia yleensä lähestyttiin. Yleisradion artikkelin mukaan koti käsitteenä Suomessa korostui funktionalismin myötä 1930-luvulla, jolloin yksityisyys nousi ihanteena asumisen suunnittelussa ja koti tilana määriteltiin kuuluvan ydinperheelle. Koti käsitteenä alkoi muodostua ja kodin ihanteena nähtiin puhtaus, järjestys, säännölliset ateriat, sekä perheen yhteinen aika. (Yle 2009.)

On kulttuurisesti vahva ajatus, että koti ja perhe tarjoavat lapsille juuret ja vakaan identiteetin. Kehityopsykologisesta näkökulmasta kodin ja vanhemman tuoma turva ovat yhteydessä vahvan kiintymyssuhteen muodostumiseen. Kodin tuntu voidaan nähdä ihmisen maailmaan kuulumisen ja turvallisuuden kannalta perustavana tunteena. Tuntemus kodista auttaa määrittelemään sitä, kuka olen ja mihin kuulun. (Forsberg 2014, 31, 45.) Koti pitää sisällään monia asioita ja niiden yhteys muokkaa ihmisen käsitystä siitä, minkälaisena hän kodin näkee ja kokee. Tuntemusten lisäksi kotia ja sen sisällä tapahtuvaa arkea määritellään konkreettisten arjen toimien kautta.

Kristiina Aalto ja Johanna Varjonen (2008, 101–102.) ovat tutkineet kotona olemista ja toimimista. Heidän tutkimuksensa mukaan kotona olo on Suomessa keskimääräisesti enemmän oleilua. Kotona päivät vietetään esisijaisesti nukkumalla, katsellemalla televisiota, lukemalla ja lepäilemällä. Kodissa konkreettisesti levätään ja oleskellaan, näiden voidaan nähdä tukevan jaksamista ja ihmisen hyvinvointia. Samankaltaisia näkökulmia on esittänyt Anu Raijas (2008), joka kirjoittaa artikkelissaan kotiin keskittyvästä arjesta hyvinvoinnin näkökulmasta. Hänen tutkimuksensa osoittaa, että koti määrittyy arjen hyvinvoinnin kannalta keskeiseksi tukipaikaksi. Kodin sisällä tapahtuu arjen toimintojen lisäksi oleilua ja lepäämistä. Koti on olemassa, ei vain fyysisellä tasolla, vaan myös henkisellä ja sosiaalisella tasolla. Koti tarjoaa turvaa, antaa mahdollisuuden viihtyä, levätä, rentoutua, toteuttaa itseään ja olla läheisten kanssa. Kodin sisällä ihmisellä on itsemääräämisoikeus, jonka avulla hän voi itse määrittellä suorittamisen ja lepäämisen määrät. Arki kodin sisällä jakaantuu ansioityöhön, kotityöhön ja vapaa-aikaan. Näiden välillä ei ole selvää rajaa vaan osa-alueet asettuvat päällekkäin. Tämän katsotaan kuuluvan nykyaikaan. Raijaksen mukaan hyvä asuminen koostuu lähiympäristöstä, asunnon fyysisistä elementeistä, tekemisestä ja olemisesta. Kodin rooli korostuu hyvinvoinnissa ja vaihtelee eri elämänvaiheissa. Ihmiset panostavat ja arvostavat kotiansa, mikä näyttäytyy haluna remontoida, sisustaa ja varustella kotia. Asuminen onkin suurin menoerä kotitalouksille. Kotia

varustamalla mahdollistetaan sen käyttötarkoituksen laajentaminen. Koti muokkautuu keskuksiksi, jossa kaikki arjen toiminnot ovat mahdollisia. (Raijas 2008, 127–130.) Kotia pidetään tärkeässä asemassa, jonka vuoksi siihen halutaan panostaa. Koti mahdollistaa ihmisille elämässä mieluisia asioita, joihin keskitytään.

Koti on ikään kuin selviö, josta ei erikseen puhuta vaan se on vain olemassa. Koti voidaan usein nähdä niin perustavana asiana, että sen olemassaoloa ei huomata, ennen kuin sitä ei ole. Kuten aikaisemmassa kappaleessa totesin lapsiperheen arki tuottaa myös kodin merkitystä. Kodin tutkiminen on usein toissijainen tutkimuskysymys ja tutkimukset suuntaavat enemmän asumisen ja perheen tutkimiseen. Tämän vuoksi sosiaalityön tutkimuksissakin kodin määritelmää lähestytään usein ongelmallisen asumisen kautta (esim. Ahponen 2001; Tauro 2018.). Tutkimuksissa ollaan kiinnostuneita kodittomuudesta, lasten monipaikkaisesta asumisesta ja pakkomuuttajien kotoutumisesta. Sosiaalityön tutkimuksissa kodin merkitystä sivuttiin useasti ja se on kiinnostanut tutkijoita.

Kodin merkitystä paikannetaan sosiaalityön tutkimuksissa kodin puuttumisen, tai kotiin liittyvien haasteiden kautta. Pirkkoliisa Ahponen (2001, 103–123.) kirjoittaa artikkelissaan kodin merkityksestä kodittomuuden kautta. Tutkimuksesta käy ilmi, että koti nähdään elämän peruskehikkona. Ihminen rakentaa kodin itselleen ja perheelleen paikaksi, jossa heidän kulttuurinen identiteettinsä voi kehittyä. Kodittomuus on Ahponen mukaan ”perustaa vailla olemista.” Kodin ideaalin käsitteen mukaisesti koti on paikka, jossa sen haltijalla on oikeus omaan yksityisyyteen ja jossa on oikeus päättää omista asioista. Kun kotona on kaikki hyvin, kotona viihdytään ja ollaan turvassa. Tanja-Maria Tauro (2018, 51–60.) tarkastelee artikkelissaan pakolaisnaisten kokemuksia kodista ja kodittomuudesta. Suomen koti määrittyi konkreettisesti seinien sisällä olevan turvallisen paikan lisäksi myös siellä koettujen tärkeiden kohtaamisten kautta.

Uimonen määrittelee väitöskirjassaan (2019, 161–170.) kodin tunnun merkityskokonaisuuksia viiteen osaan: pesäkoloon, mielen sisäiseen olotilaan, toimivaan tilaan, tunnelmointiin ja yhdessäoloon, sekä mielenrauhan tyyssijaan. Näiden sisällä hän määrittelee, miten havaittu tila, eletty tila ja kuviteltu tila ilmenevät. Pesäkoloa kuvataan yksityiseksi tilaksi, jossa korostuu mukavuus. Kodille antaa merkitystä tavarat ja esineet, joihin on tunneside. Mielen sisäinen olotilan sisällä koti kuvantuu haaveiluna. Kodilla ei määrity fyysisiä rajoja, vaan kodin tuntu syntyy nimenomaan sisäisestä olotilasta, ja kodin tuntu levittyy myös ympäröivään maailmaan. Mielen sisäiseen olotilaan kuuluivat myös ajatukset arjesta pakenemisesta. Toimiva tila korostaa kodin tunnun syntymistä, asumisen ja elämisen toimivuuden ja sopivuuden kautta. Kotia halutaan pitää siistinä, käytännöllisenä ja toimivana. Puhtauden ja järjestyksen avulla tuotettiin viihtyvyyttä, mukavuuden tunnetta ja pyrittiin saamaan visuaalisesti miellyttävä koti. Tunnelmointia ja yhdessäoloa merkityskokonaisu-

nessa kodin tunnun syntymisessä korostuu esteettisyys, harmonia ja sopusointu. Kokonaisvaltainen aistimus yhdessä mielikuvituksen kanssa tuottivat kodin tunnelman. Tunnelman luomiseen vaadittiin ympäristön lisäksi yhdessä oloa. Uimonen määrittely myös Mielenrauhan tyyssijan, mutta tämä koski lähinnä kahden kodin omistajien kokemuksia. Uimosen väitöskirjan mukaan keskeistä kodin tunnussa on mukavuus. Mukavuudella hän tarkoittaa fyysisten olosuhteiden lisäksi myös taukoa hektisestä elämänmenosta, kuormituksen vähentymistä ja helppoa arjen hallintaa.

Linnavuori, Murtorinne-Lahtinen & Heikinheimo (2020, 90.) määrittelevät kotia autonomiseksi tilaksi, jossa ihminen voi tehdä itselleen rakkaita ja tärkeitä asioita. Kodin tunnetta lisää viihtyvyys, osallisuus perheeseen ja rutiinit. Kodin käsitys ei välttämättä sitoudu yhteen paikkaan. Vastaavasti Uimonen (2019, 58, 13.) on tutkimuksessaan määrittänyt kodin viihtyisyyden ja mukavuuden keskeiseksi kodin tunnun määrittelyssä. Kodin tuntu koostuu useasta osatekijästä, kuten merkityksellisestä paikasta, siellä olevista esineistä, ihmissuhteista, yksityisyydestä, viihtymisestä ja mukavuudesta ja mahdollisuuksista toteuttaa itseään ja omia käytäntöjään. Yhteistä näille määritelmille on ihmisen oma käsitys siitä, mikä on merkityksellistä ja mikä lisää hyvinvointia. Nämä asiat tuodaan sitten kodin sisään ja siellä ne lisäävät kodin tuntua ja antavat merkityksen kodille.

Tässä tutkimuksessa pohjaan kodin merkitystä ei vain fyysisenä paikkana, joka on olemassa. Kodin merkitys rakentuu kodin sisällä olevien ihmisten tunteista, ja siitä kuinka he rakentavat käsitystään kodista. Koti saa merkityksiä myös vuorovaikutuksessa, kodin sisällä olevien ihmisten välillä, sekä suhteessa ympäröiviin ihmisiin ja yhteisöön. Käsitykseni kodista on koko ajan rakentuva ja muuttuva.

2.3 Podcastit sosiaalista todellisuutta luomassa

Tutkimukseni pohjautuu keräämälleni aineistolle, kuten diskurssianalyysissä usein on tapana. Tässä tutkimuksessa tutkimus kohdistetaan podcasteihin. Radiomedia (2018) määrittelee podcastin tarkoittavan verkossa julkaistua äänitalletetta, joka on verrattavissa radio-ohjelmaan. (Radiomedia 2018.) Podcast on osa teknologiaa, joka mahdollistaa audio- ja videolähetysten tarjoamista internetin välityksellä. Podcast-lähetykset ovat henkilökohtaisia, autenttisia ja tärkeitä materiaaleja tutkijoille, koska tutkijat itse eivät vaikuta aineiston syntyyn tai sisältöön. (Dervin & Riikonen 2014, 76.)

Podcastien kautta voidaan julkaista henkilökohtaista materiaalia internetissä. Podcasteja voidaan kuunnella suoraan alustoilla tai ladata laitteille. Podcastit voidaan nauhoittaa hyvin yksinkertaisella tavalla ja tekijä voi tehdä nauhoituksen ha-

luamassaan paikassa. Julkaisuissa voidaan käsitellä mitä tahansa aihetta, josta julkaisija haluaa kertoa tai keskustella. Podcastit ovat luonteeltaan yleensä monologeja tai dialogeja. Podcastit ovat joko editoituja tai radiolähetyksen kaltaisia suorina nauhoituksia. Puheen lisäksi podcast voi sisältää ääniä tai musiikkia. Podcasteja ei kuitenkaan kuunnella livenä vaan ne ovat ennalta nauhoitettuja ja internetiin ladattuja lähetyksiä. Koska podcastit ovat luonteeltaan julkisia, voivat ne tavoittaa helposti yleisöä, jotka ovat julkaisijan aiheesta kiinnostuneita. (Dervin & Riikonen 2014, 80–81.)

Podcastit astuvat ulos radiolähetyksen laajasta kuuntelijakunnasta erittäin läheiseen kuuntelijakuntaan, joka kuuntelee aktiivisesti ja on kiinnostunut samasta aihealueesta. Tämän vuoksi voidaan olla kiinnostuneita siitä, miten podcast julkaisuissa kerrottu todellisuus uudelleen todentuu kuuntelijoiden parissa. (Lundström & Lundström 2021, 290.)

Podcastit ovat verrattavissa blogeihin, mutta kirjoituksen sijaan ne ovat puhuttuja. Sivustot, jossa podcastit on julkaistu toimivat kuuntelijan ja julkaisijan välisinä siltoina. Podcasteja voi kommentoida kirjoittamalla, sähköpostitse tai lähettämällä äänitiedostoja podcastin julkaisijalle. Näitä podcastin julkaisijat voivat sitten käyttää uudelleen omissa lähetyksissään. Podcast julkaisut pohjautuvat pitkälti siis kuuntelijan ja julkaisijan väliseen vuorovaikutukseen ja ovat osana rakentamassa julkaisijan virtuaalista identiteettiä, kun hän kertoo itsestään kuulijoille. Podcastit sisältävät itsensä tutkiskelua, jota jaetaan internetin kautta dialogisuuden kautta. (Dervin & Riikonen 2014, 81.) Podcastit ovat merkittäviä tutkimuskohteita juuri tästä syystä. Podcastit ovat yleensä suunnattu tietyille kuuntelijakunnalle. Lapsiperheitä käsitteleviä podcast-sarjoja on useita ja niillä on oma kuuntelijakuntansa. Podcasteissa puhujat kertovat arjestaan ja samalla antavat tietynlaisen kuvan lapsiperhearjesta. Radiomedian tutkimuksen (2020) mukaan podcasteja kuunnellaan nimenomaan sisällön kiinnostavuuden perusteella. Tutkimuksen mukaan perheasiat olivat kolmanneksi kiinnostavin aihealue, erityisesti naiset (53 %) olivat kiinnostuneita perheasioita käsittelevistä podcasteista.

Tietyn kuvan luomisella voi olla positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia kuuntelijoihin. Lapsiperhearjesta on mediassa ollut esillä negatiivinen kuva, kuten selviää Väestöliiton vuonna 2017 julkaisemasta perhebarometrissä, jossa pohdittiin syitä sille miksi Suomessa nuoret aikuiset lykkäävät tai päättävät olla hankkimatta lapsia. Yhtenä syynä esiin nousi median luoma kuva ”lapsiperhekamaluudesta”. Lapsettomilla nuorilla aikuisilla oli enemmän kauhukuvia lasten hankinnasta, kuin myönteisiä kuvia. (Rotkirch, Tammissalo, Miettinen & Berg 2017, 114.) Medialla on vaikutusta siihen, miten lapsiperhearjesta kerrotaan ja minkälaista kuvaa siitä luodaan lapsettomille ja toisille lapsiperheille. Podcastit ovat osa mediaa ja kertovat yksityisestä perhe-elämästä laajalle yleisölle, joka yleensä jakaa saman elämäntilanteen, esimer-

kiksi kerrottaessa lapsiperhearjen kuormittavuudesta, rakennetaan sosiaalista totuutta lapsiperhearjesta tietyntylaiseksi.

Mediaa tutkitaan, koska median kautta yhteiskunnan tietoa välitetään kansalaisille. Kun Mediaa analysoidaan diskurssianalyysin avulla, ollaan kiinnostuneita siitä, mitä erilaisia näkemyksiä ja ajattelutapoja voidaan löytää median kirjoituksista tai puheista. Median kautta voidaan oppia ymmärtämään paljon omasta sosiaalisesta ympäristöstä. Media usein jakaa tietoa maailmasta, jota ei itse pysty konkreettisesti näkemään tai kokemaan. Media saattaa joskus esittää hyvin yksipuolisen kuvauksen tapahtumista. (Mcquail 1979.)

Perhe-elämä on perinteisesti ollut hyvin vaiettua, eikä perheestä tai ainakaan perheongelmista ei ole ollut tapana puhua ulkopuolisille (Lahikainen ym. 2020, 25). Perhe-elämästä kertovat podcastit avaavat siis ikkunan yksityiseen perhe-elämään, joka normaalisti olisi suljettuna. Podcastin tekijät kertovat omasta kokemuksestaan, omasta todellisuudestaan lapsiperhearjen keskellä. Tämä kietoutuu sosiaalisen konstruktionismien ajatukseen siitä, että todellisuus muodostuu sosiaalisessa kanssakäymisessä. Ihmiset pitävät jokapäiväistä elämäänsä itsestään selvänä totuutena. He tuottavat sitä ajatuksillaan ja toiminnallaan. Samalla todellisuus myös todentuu heidän ajatustensa ja toimintansa kautta. (Berger & Luckmann 1995, 29 -30.)

3 KORONAPANDEMIAN VAIKUTUKSET LAPSIPERHEISIIN

3.1 Koronan aikaiset poikkeusolot

Suomessa määrättiin olevan poikkeustila 13.3.2020. Hallitus yhdessä presidentin kanssa määräsi voimaan poikkeuslain. Lain tarkoituksena on suojata Suomen väestöä, turvata toimeentulo ja talous, ylläpitää järjestystä, perusoikeuksia, sekä ihmisoikeuksia. Poikkeustila purettiin 15.6.2020. (Valmiuslaki 2011/1552 §1)

Hallitus otti käyttöön 19 keinoa, joilla pyrittiin estämään koronaviruksen leviämistä. Varhaiskasvatus, sekä esiopetus pidettiin toiminnassa. Näin pyrittiin turvaamaan yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten alojen henkilöstön töihin pääsyä. Kuitenkin suositeltiin, että ne vanhemmat, joilla on mahdollisuus hoitaa lapsensa kotona, toimivat niin. Koulujen, oppilaitosten, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen lähiopetus keskeytettiin. Kuitenkin 1–3 luokkien lähiopetus turvattiin niille oppilaille, joiden vanhemmat työskentelevät yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisillä aloilla. Myös erityistä tukea tarvitsevilla oppilailla oli mahdollisuus saada lähiopetusta. Nämä järjestelyt tulivat voimaan 18.3.2020. Oppilaitosten lähiopetuksen sijaan opetus järjestetään etäopetuksena, hyödyntäen erilaisia digitaalisia oppimisympäristöjä ja ratkaisuja, sekä itsenäistä opiskelua hyödyntäen. (Valtioneuvoston asetus 86, 88, 93–95 & 109§; Valmiuslaki 2011/1552.)

Julkiset kokoontumiset rajoitettiin kymmeneen henkilöön, suositeltiin välttämään julkisilla paikoilla tarpeetonta oleskelua. Suljettiin kaikki valtion ja kuntien kulttuuria tuottavat tilat, kuten museot ja kirjastot. Suljettiin urheilupaikat, kuten uimahallit ja kuntosalit. Lisäksi suljettiin kokoontumispaikat, kuten nuorisotilat, vanhusten päivätoiminta ja kuntouttava työtoiminta. Suositeltiin samaa toimintata-

paa myös yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoille. (Valtioneuvoston asetus 86, 88, 93–95 & 109§; Valmiuslaki 2011/1552.)

Kiellettiin vierailut vanhusten asumisyksikköihin, hoitolaitoksissa ja sairaaloissa. Pois lukien tiettyjä tilanteita, kuten saattohoidossa olevien läheiset, lasten oireettomat läheiset ja tukihenkilö synnytysosastolla. Sosiaali- ja terveystieteiden keskeisiä kasvatettiin, vähennettiin kiireetöntä toimintaa. Lakisääteisistä määräajoista ja velvoitteista joustettiin. Samalla varauduttiin velvoittamaan sosiaali- ja terveysalan henkilöstöä tarpeen mukaan töihin. Kriittisen henkilöstön osalta poikettiin työaikalain ja vuosilomalain säädöksistä. (Valtioneuvoston asetus 86, 88, 93–95 & 109§; Valmiuslaki 2011/1552.)

Julkisen sektorin työntekijät määrättiin etätyöhön, mikäli se työtehtävien puolesta onnistuisi. Yli 70-vuotiaat velvoitettiin välttämään kontakteja muiden ihmisten kanssa. (Valtioneuvoston asetus 86, 88, 93–95 & 109§; Valmiuslaki 2011/1552.)

Suomen rajojen sulkemisen valmistelu aloitettiin, tarkoituksena keskeyttää matkustaja- ja henkilöliikenne Suomeen mahdollisimman nopeasti. Suomenkansalaisten sallittiin palaavan Suomeen. Lisäksi välttämätön matkustaminen ja rahtiliikenne sallittiin. Ulkomailta Suomeen palaavan tuli noudattaa kahden viikon karanteenia. (Valtioneuvoston asetus 86, 88, 93–95 & 109§; Valmiuslaki 2011/1552.)

Maailmaa on kohdannut useat kriisit ja yhteiskunnalliset poikkeustilat. Koronapandemia ei kuitenkaan ole täysin verrattavissa näihin laajuutensa ja arvaamattomuutensa vuoksi. Seuraavaksi kerron tutkimusten valossa siitä, mitä vaikutuksia koronapandemian poikkeusajalla on ollut lapsiperheisiin. Kerron myös sosiaalityöntekijöiden näkemyksistä koronapoikkeusaikana tehdystä sosiaalityöstä ja sosiaalityön mahdollisuuksista tukea lapsiperheitä poikkeusaikana.

Poikkeuslain vaikutuksia palvelujärjestelmään alettiin tutkia nopeasti. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos julkaisi raportin (Rissanen ym. 2020, 11–12.), jossa todettiin koronan vaikuttaneet voimakkaasti palveluiden toteutumiseen. Erityisiä palvelutarpeen kasaantumia olisi havaittavissa palveluissa, jossa etäyhteyksillä tehtävä työ ei olisi riittävää. Lapsiperheitä koskettavia palveluita, kuten neuvolakäyntejä, rajattiin. Oppilashuollon käynnit laskivat vielä voimakkaammin. Nopeasti julkaisutussa raportissa oli nähtävillä, että erityisesti lapsiperheet, joissa oli jo aikaisemmin ollut haasteita, olivat nyt haastavassa ja kuormittavassa tilanteessa. Raportissa tuotiin esiin, että pitkään jatkuessaan tilanne kasaisi palveluiden tarvetta entisestään.

3.2 Keskeisiä tutkimuksia koronapandemian aikaisesta lapsiperheiden arjesta ja kodin merkityksestä

Tässä kappaleessa teen katsauksen tehtyihin ja käynnissä oleviin, keskeisiin tutkimuksiin, jotka käsittelevät koronapandemiaa ja lapsiperheitä. Koronapandemian vaikutuksia lapsiperheisiin on tutkittu muun muassa Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen FinnLapset 2020-kyselyssä (2020), lastensuojelun keskusliiton (2020) Paju 2020-kyselyssä, Pelastakaa Lapset Ry:n (2020) Lapsen Ääni -kyselyssä ja vuosien 2020, sekä 2021 sosiaalibarometrissa (2020 & 2021). Yliopistojen tutkimusprojekteina Jyväskylän yliopiston Vanhemmuuden voimavara- ja kuormitustekijät -kysely (Alasuutari ym. 2020), Turun yliopiston lapsiperhekysely (Kaittila ym. 2020; Salin ym. 2020; Willberg 2020.), koululaiskysely (Repo ym. 2020) ja Lapin yliopiston Panda-hankkeen (Harrikari ym. 2021) tutkimuksissa

Koronapandemian aikaisten poikkeusolojen tutkimusta on tehty myös kansainvälisesti. Euroopan Unionissa toteutetun Eurofund (2020, 1–7.) tutkimuksen ”Living, working and Covid-19” tarkoituksena on ollut selvittää koronan vaikutuksia hyvinvointiin, työhön ja taloudelliseen tilanteeseen. Tutkimus kohdistui Euroopassa asuviin ihmisiin. Tutkimuksen mukaan tyytyväisyys elämän laatuun on laskenut koronan aikana. Tutkimuksen mukaan suuri osa eurooppalaisista siirtyi etätöihin, Suomesta vastanneista jopa 60 prosenttia kertoi siirtyneensä etätöihin tekoon. Erityisesti korona on vaikuttanut vanhempiin, joilla on pieniä lapsia, koska lastenhoitopalveluita ei ole ollut saatavilla tai vanhempien on pitänyt ohjata koulunkäyntiä kotoa. Vanhemmilla on ollut vaikeuksia keskittyä työhön ja jakaa aikaa työn ja perheen kesken. Tutkimuksissa (mm. Eurofund 2020; Alasuutari ym. 2020; Harrikari ym. 2021) näyttää koronan arjen haastavuus ja kuinka se on koskenut erityisesti lapsiperheitä. Lapsiperheet ovat joutuneet omaksumaan nopeasti uusia toiminnan malleja, kun lapset ja useissa perheissä myös vanhemmat ovat siirtyneet koteihin kouluista ja työpaikoilta. Koronavuoden 2020 aikana haasteina on näyttäytynyt arjen pyörittäminen, vanhempien uupumus ja palveluiden vähentyminen.

Jyväskylän yliopiston tutkimuksessa (2021) kerrotaan, että palvelujen sulkeutumisen ja sosiaalisen eristämisen vuoksi perheiden jaksamista tukevat tekijät poistuivat perheiden elämästä. Tämä altisti vanhemmat uupumukselle. Tutkimuksen mukaan koronan vaikutukset koskettivat eri tavoin perheiden vanhempia. Vanhemmat, joilla oli hyvä resilienssi, pärjäsivät olosuhteissa paremmin, kuin ne, joilla resilienssiä oli lähtökohtaisesti vähemmän. Vanhemmuuden uupumusta tutkijat kuvaavat emotionaaliseksi väsymisenä, vanhemmuuteen kyllästymisenä, sekä lapsista emotionaalisesti irtautumisena. Vanhemmuuden uupumiseen kuuluu myös syyllisyyden tunteita. Vanhemmat uupuvat, jos ympäröivät odotukset ja velvollisuudet

ovat suuremmat kuin vanhempien jaksamisen resurssit. Koronapandemian aikana olosuhteiden sanelemat velvollisuudet ovat kasvaneet, kun samalla resurssit ovat vähentyneet. Vanhemmilla on kasvanut riski uupua. Tutkimuksen mukaan uupumista lisäsi se, että vanhemmat olivat nuoria, lapset olivat pieniä, lapsilla oli erityisen tuen tarpeita ja lisääntynyt, paljon lasten kanssa vietetty aika. (Sorkkila & Aunola 2021, 2–8.)

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (2020) raportissa ilmenee, että koronan poikkeusaikana palveluiden käyttö väheni eniten käytetyissä palveluissa. Lääkäripalveluiden ja neuvolapalveluiden käyttö laski huomattavasti. Varhaiskasvatuksen käyttö laski 80 prosentista vajaan kolmas osaan. Lapsiperheiden sosiaalityön palveluiden käyttö laski puoleen normaalista. Myös seurakunnan ja kolmannen sektorin matalan kynnyksen palveluiden käyttö väheni. Tutkimuksessa selvitettiin myös vanhempien kokemaa uupumusta. Uupumusta ilmeni eniten vanhemmilla, jotka olivat olleet palveluiden piirissä ennen poikkeusajan alkamista, eivätkä kokeneet saaneensa palveluista tarvittavaa tukea. Erityisen paljon uupumusta esiintyi vanhemmilla, jotka käyttivät erikoissairaanhoidon palveluita, sekä sosiaalityön asiakkailla. (Lammi-Taskula, Vuorenmaa, Aunola & Sorkkila 2020, 1–8.) Koronapandemian poikkeusaikana kotiin sulkeutumisella on ollut seurauksia heikoimmassa asemassa oleville perheille, jotka ovat jääneet ilman palveluita. Lapsiperheiden tilannetta koronan poikkeusaikana on selvitetty myös arjen sujumisen näkökulmasta.

Turun yliopiston KOLA-hankkeen julkaisemassa tutkimuksessa (2020) on selvitetty kotona selviytymisen mekanismeja koronan poikkeustilan aikana. Tutkimukseen on kerätty materiaalia keväällä 2020, jolloin koronarajoitukset olivat tiukimmillaan. Tutkimuksen mukaan perheissä kehitettiin useita keinoja, joilla selviytyä kotona. Tutkijat jaottelevat keinoja kolmelle tasolle. Ensimmäisenä taso tutkimuksessa on makroympäristön taso. Makroympäristön tasolla tärkeänä nähtiin opettajan, tai koulun tuoma tuki. Opettajalta saatu virtuaalinen tuki nähtiin useissa perheissä tärkeänä, kuten myös koulusta saatu kouluruoka. Sosiaaliset kontaktit tukivat osaltaan selviytymistä, esimerkiksi videopuhelut nähtiin tärkeäksi. Perheet myös useimmiten antoivat lasten tavata kavereitaan. Työpaikan joustavuus nähtiin myös selviytymistä tukevana tekijänä. Tutkimuksen mukaan etätö on nähty tärkeänä tekijänä selviytymisessä. Etätö on mahdollistanut muun muassa työn aikatauluttamista perheen ympärille. Kotitoimisto nähtiin tärkeänä asiana. Kodeissa, joissa kotitoimistoa ei ollut päädyttiin kekseliäisiin ratkaisuihin videopuheluita varten, kuten sauna tai auto. Toisaalta osa näki kotona työn teon kuormittavana ja koki, että mahdollisuus mennä työpaikalle paransi jaksamista. (Salin, Kaittä, Hakovirta & Anttila 2020, 5–8.)

Toisella tasolla, eli parisuhteen tasolla selviytymistä tuki puolison kanssa tehdyt päivittäiset sopimukset, joissa jaettiin tarkasti päivän aikana tulevat tehtävät. Tarkasti määritellyt aikataulut antoivat vanhemmille uskoa siihen, että he selviävät

päivästä poikkeusolojen aikana. Sopimusten tarkoituksena oli myös jakaa vastuuta, kun toinen vanhempi teki työtä, toinen oli vastuussa lapsista. Näiden sopimusten lisäksi joustavuus päivittäisissä toimissa nähtiin tukevan selviytymistä. Normaaleja kodin standardeja laskettiin, esimerkiksi lasten ruutuaikaa lisättiin, jotta vanhempien työskentely mahdollistui. Ruutuajan lisääminen lisäsi syyllisyyden tunnetta vanhemmissa. Standardeja laskettiin myös koskien kotitöiden tekoa. Lounasruuan teko nousi esille tuloksissa, koska normaalisti lounasruokaa ei tehdä kotona vaan lapset syövät koulussa ja päivähoidossa ja vanhemmat työpaikkaruokailevat. Perheen yhteisen ajan merkitys kasvoi poikkeusolojen aikana. Perheaika korvasi lasten harrastukset ja yhteistä aikaa vietettiin paljon ulkona. Perheenjäsenten välinen dialogi nähtiin tärkeäksi. Keskusteleminen mahdollisti esimerkiksi huolien jakamisen ja konfliktien syntymisen. (Salin ym. 2020, 8–11.)

Kolmannella tasoilla, eli yksilöllisellä tasolla ”oma aika” nousi tärkeäksi selviytymisen kannalta. Samalla, kun perheen yhteinen aika lisääntyi, myös tarve omalle ajalle ja yksinololle nähtiin tärkeänä. Toisena selviytymisen keinona nähtiin myös oma asenne. Poikkeusolot nähtiin välttämättömäksi ja paluuta normaaliin odotettiin. Vanhemmat myös laskivat oman työnsä standardeja. (Salin ym. 2020, 11–12.) Tutkimuksessa näkyy perheiden tarve selviytyä muuttuneen arjen kanssa. On kuitenkin selkeää, että perheet kohtasivat uusia haasteita.

Suomessa ei vielä juurikaan ole tutkittu koronapandemian vaikutusta kodin merkitykselle. Kansainvälisessä tutkimuksessa on julkaistu muutamia artikkeleita aiheesta. Turkkilaisessa tutkimuksessa (2021) tutkittiin koronapandemian vaikutusta kodin merkitykselle. Tutkimukseen osallistui pääasiassa perheitä. Tutkimuksen mukaan parvekkeen, pihan tai terassin olemassaolo oli merkittävä asia, koska perheet pitivät niiden kautta yhteyttä ympäröiviin ihmisiin. Ihmiset, joilla näitä ei ollut toivoivat, että heillä olisi. Muita toiveita kotia kohtaan olivat lisähuoneet, tilavammat huoneet ja yksityinen tila. Kotia kuvattiin rauhan, turvallisuuden, onnellisuuden, perheen yhteyden, terveyden, turvan, ja suojan tilaksi, jossa oli mahdollista reflektoida, olla mukavasti, levätä ja viihtyä. (Yalçın & Düzen 2021, 8–10.)

Kodin lisäksi tutkimuksessa merkitystä annettiin kodin sisällä olevalle perheelle, yhteenkuuluvuuden tunteen tärkeydelle ja korostettiin yhteen hiileen puhaltamista vaikeina aikoina. Näiden positiivisten kuvauksien lisäksi kodille annettiin neutraaleja ja negatiivisia merkityksiä. Kotiin liitettiin velvollisuudet, kotityöt, eristys muusta maailmasta, ahtaus, sosiaalisen poistuminen, yksityisyyden puuttuminen, stressi ja tylsyys. Kotia kuvattiin metaforien kautta, turvasatamaksi, pesäksi, mutta myös vankilaksi. Tutkimuksessa todetaan, että koronan poikkeusolojen aikana kotia on rakennettu uusien kokemusten mukaisesti. Kodin merkitys liikkuu positiivisen ja negatiivisen välillä yksilöllisen kokemuksen mukaisesti. Kodin merkitys

muokkautuu kodin ympäristön ja kodin sisällä olevien ihmisten kokemusten ja toimintojen mukaisesti jatkuvasti. (Yalçın & Düzen 2021, 8–10.)

Samankaltaisia tutkimustuloksia todettiin korealaisessa tutkimuksessa (2020), jossa tutkittiin koronapandemian aiheuttamia muutoksia lapsiperheiden elämässä. Tutkimuksen lähtökohdissa kerrotaan, että koronapandemian takia kotiin jääminen oli dramaattinen muutos korealaisille, jotka normaalisti tekevät pitkiä työpäiviä ja koulupäiviä. Sosiaalista elämää vietetään Koreassa myös perinteisesti kodin ulkopuolella. Pakotettu yhdessä olo lisäsi käsitystä perhesuhteiden tärkeydestä, lisäsi yhteenkuuluvuutta. Erityisesti tilanne parantui hyvinvoivissa perheissä, joissa tarjoutui lisää aikaa yhdessä vietettäväksi. Perheissä, joissa haasteita oli jo ennestään, tilanteet heikkenivät. Perheiden tukitoimet siirtyivät etäyhteyksien päähän, joten avun saaminen oli vaikeaa. Kodin merkitys monimuotoistui, kun työ, koulu, ostokset, kotityöt, vanhemmuus, vapaa-aika ja uskonto siirtyivät kaikki kodin sisälle. (Lee, Chin & Sung 2020, 305–307.)

Asiantuntijoiden näkemyksissä (Moilanen ym. 2021) koronapandemian keskeisiä huoli olivat eriarvoistuminen ja vanhempien kuormittuneisuus. Eriarvoistumista aiheutti perheiden ja koulujen erilaiset mahdollisuudet tukea lapsia koulunkäynnissä. Korostuneesti huoli nousi esiin erityisen tuen tarpeessa olevista lapsista, joiden oli vaikeaa saada tarvitsemaansa tukea kotiopetuksessa. Toinen keskeinen huoli koski vanhempien kuormittuneisuutta, jota pandemian poikkeusaikana lisäsi lasten kotiopetus, vähentyneet sosiaaliset suhteet, mahdollinen työn joustamattomuus ja eristäytyminen. Perheessä yhdessä vietetyn ajan lisääntyminen saattoi nostaa esiin arjen ongelmat ja rytmittömyyden. Yhden huoltajan perheissä huolena nousi esiin yksinäisyys. Samalla, kun nämä huolet lisääntyivät, myös palveluiden saatavuus heikkeni, kuten muissakin tutkimuksissa (Sosiaalibarometri 2020; Sosiaalibarometri 2021.) on nähtävissä. Koronapandemian rajoitustoimien myötä, monet perheet kokivat myös myönteisiä asioita, kun perhearki rauhoittui ja perheenjäsenten yhteinen aika lisääntyi. (Mt. 2021, 643–645.)

Koronapandemian aikaisten poikkeusolojen lopullisia seurauksia voidaan vasta arvailla tässä vaiheessa. Perheiden kohtaamasta korona-arjesta on kuitenkin jo nyt näkyvillä tutkimustietoa, joka kertoo heikoimmassa asemassa olevien perheiden kuormituksen lisääntymisestä. Tämänhetkisen tutkimustiedon valossa voidaan todeta, että perheiden hyvinvoinnin erot ovat syventyneet pandemian aikana.

4 POIKKEUSAJAN SOSIAALITYÖ

Tässä kappaleessa kytken tutkimukseni aiheen sosiaalityön kontekstiin. Koronapandemian vaikuttaessa lapsiperheiden arkeen, vaikutti se myös sosiaalityön tekemiseen. Sosiaalityötä on tutkittu kriisiajan ja poikkeusajan työnä. (esim. Romakkaniemi ym. 2021.) Sosiaalityötä määrittävät yhteiskunnalliset kriisit, jotka koskettavat laajoja ihmismääriä. Tässä kappaleessa kerron koronapandemian aikana tehdystä poikkeusajan sosiaalityöstä, sekä sosiaalityöntekijöiden näkemyksistä lapsiperheiden kanssa tehtävästä sosiaalityöstä.

Sosiaalihuoltolain (SHL 1301/2014) mukaan sosiaalityön tehtävänä on edistää tasa-arvoisuutta ja asiakkaiden toimintakykyä, sekä vahvistaa yhteisöjen toimivuutta. Sosiaalityötä tehdään yhteisöjen, ryhmien, yksilöiden ja perheiden kanssa, tarkoituksen ennaltaehkäistä tai poistaa sosiaalisia ongelmia. Sosiaalihuollon asiakkaiden palveluiden tarvetta arvioidaan sosiaalihuoltolakiin pohjautuen, yhteistyössä asiakkaan kanssa. (Eronen ym. 2020, 99–100.) Vuonna 2015 voimaan tulleen sosiaalihuoltolain yhtenä tarkoituksena on ollut siirtää sosiaalihuollon painopistettä korjaavista toimista ennaltaehkäiseviin toimiin. (Alatalo ym. 2019, 32.) Matalan kynnyksen sosiaalipalveluille on Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen raportin (Lammi-Taskula ym. 2020, 1.) mukaan suurempi tarve, kuin palveluita saaneiden lapsiperheiden osuus on ollut. Ennaltaehkäisevien palveluiden avulla pyritään tukemaan vanhemmuutta, perheen sisäisiä vuorovaikutustaitoja, sekä kodin arjen sujuvuutta. Poikkeusaikana sosiaalityön keskiö kuitenkin siirtyy hyvinvoinnin edistämisestä hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

Sosiaalityön avulla pyritään suojaamaan heikoimmassa asemassa olevien päivittäistä elämää. Koronapandemian aikana sosiaalityötä on jouduttu pohtimaan ja muokkaamaan, jotta on pystytty vastaamaan koronakriisin aiheuttamaa muutokseen. Moilanen ym. (2021, 643–645.) kirjoittavat artikkelissaan, että positiivisena kehityksenä koronapandemian aikana monet toiminnot ja palvelut ovat siirtyneet verkkoon. Tämä on vahvistanut ammattilaisten digitaitoja ja nopeuttanut digiloikkaa. Lapin

yliopistossa tehdyn tutkimuksen mukaan (Romakkaniemi ym. 2021.) sosiaalityöntekijät näkivät itsensä etulinjan työntekijöinä. Poikkeusolojen aikana sosiaalityöntekijät joutuivat myös priorisoimaan asiakkaittensa tarpeita ja arvioimaan heidän kykyään selviytyä. Samalla sosiaalityöntekijät arvioivat onko tarvetta tavata asiakasta kasvotusten vai olisiko etäyhteys riittävä tuen muoto. Sosiaalityöntekijät kuvasivat, kuinka heidän työnsä keskiö siirtyi ennaltaehkäisystä kriisityöhön. Sosiaalityöntekijöitä huoletti myös piilossa olevat ongelmat. Kuten jo aikaisemmin totesin, siirtymisellä ennaltaehkäisystä ylläpitävään työhön, on ollut vaikutusta sosiaalipalveluiden järjestämiseen. Tämä näkyy kasvaneena palveluiden tarpeena.

Kasvaneeseen tuen tarpeisiin on pyritty koronapandemian aikana vastaamaan sosiaalipalveluissa. Sosiaalipalveluita pyrittiin koronan poikkeusaikana tarjoamaan etäyhteyksien avulla ja niiden on nähty onnistuneen tutkimuksen perusteella hyvin. Sosiaalipalveluissa lopetettiin kotikäynnit ja siirryttiin etäyhteyksillä pidettäviin tapaamisiin, myös kiireettömiksi arvioituja palveluita lykättiin ja peruttiin kokonaan. Digitaaliset etäpalvelut nähtiin sosiaalityöntekijöiden keskuudessa positiivisena mahdollisuutena, myös tulevaisuutta ajatellen (Eronen ym. 2020, 26, 34 & 114.; Moilanen ym. 2021, 643–645.) Kuitenkin Aalto-Setälän ja kumppaneiden mukaan (2021, 133.) lastensuojelun palveluiden laatu ja arvion tekeminen on heikentynyt koronapandemian aikana, kun on siirry tekemään työtä etäyhteyksin. Vaikkakin etäyhteyksillä tehtävästä sosiaalityöstä on nähty myös positiivisia puolia, on niiden nähty heikentävän kokonaistilanteen arviointia. Eronen ja kumppanit (2021, 102.) tuovat sosiaalibarometrissä esiin, että sosiaalityöntekijät kokivat, että parhaiten koronapandemian aikana on pystytty vastaamaan konkreettisiin avun tarpeisiin, kuten ruoka-apuun. Marginaaliin on kuitenkin jäänyt paneutuva ja jalkautuva sosiaalityö, jossa pyritään tukemaan asiakasta henkilökohtaisella suunnitelmalla.

Samankaltaiset sosiaalityöntekijöiden huolet ja näkemykset ovat nähtävillä myös Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestön Talentian tekemässä kyselyssä, jonka mukaan 75 prosenttia sosiaalialan ammattilaisista koki huolta asiakkaidensa pärjäämisestä. Enemmistö ammattilaisista koki, että koronapandemialla on ollut negatiivisia vaikutuksia palveluiden saamiseen ja asiakkaan kokonaistilanteen selvittämiseen. Huolta lapsista, nuorista ja perheistä jaettiin koronapandemian aikana sosiaalipalveluiden lisäksi, useissa muissa julkisissa peruspalveluissa. Huolen määrä on lisääntynyt edeltävän vuoden kyselystä 15 prosenttiyksikköä. (Eronen ym. 2020, 25.) Perusterveydenhuollon henkilöstö on ollut huolissaan lapsista, nuorista ja perheistä keväällä 2021 Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen kyselyn perusteella. Koulun ja neuvoloiden terveydenhoitajista yli neljä viidesosaa arvioi, että huoli lapsista on noussut verraten aikaan ennen koronapandemiaa. (Aalto-Setälä ym. 2021, 130.)

Neuvolan terveydenhoitajat toivat esiin huolta vanhempien mielenterveyden ongelmista ja asiakasperheiden yksinäisyydestä koronapandemian aikana. Koulun terveydenhuollon henkilöstö raportoi kasvua koulupoissaoloissa ja oppimisen haasteissa. Neuvolapalveluja, koulun- ja oppilashuollon palveluja supistettiin keväällä 2020, jonka vuoksi palvelut ruuhkaantuivat syksyllä. Vuonna 2020 nähtiin selvää laskua neuvolan ja koulun terveydenhuollon palvelujen käytössä. Koronapandemia on siis estänyt mahdollisuuksia havaita terveystarkastuksissa varhaisessa vaiheessa haasteita ja myös täten viivästyttänyt tuen tarjoamista. (Aalto-Setälä ym. 2021, 129–130.)

Huolta on noussut myös koulujen oppilashuollon palveluissa, jotka ovat olleet tavallista heikommin järjestettyjä keväällä ja kesällä 2020. Koulupsykologin ja kuraattorin palveluiden tarjoamisessa on ollut selkeitä puutteita. Koronapandemian aikana koulujen ja neuvoloiden terveydenhuollon henkilöstöä siirrettiin toisiin tehtäviin. (Aalto-Setälä ym. 2021, 129.) Peruspalvelujen kaventaminen johti sosiaalityön tarpeen lisääntymiseen ja sosiaalityöntekijät kokivat painetta olla yhteydessä asiakkaisiin, koska he eivät olleet peruspalvelujen piirissä. Sosiaalityöntekijät myös näkivät itsensä asiakkaiden advokaatteina ja pyrkivät yhdistämään asiakkaat palveluihin. Mikäli palveluita ei ollut saatavilla sosiaalityöntekijät asettivat itsensä viimeiseksi linjaksi tarjoten tukea ja toivoa tulevasta. (Romakkaniemi ym. 2021.)

Sosiaalibarometrissä (2020) kävi ilmi, että sosiaalityöntekijät (45 % vastaajista) näkivät erityisinä haasteina korona-aikana yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien vähyyden, toiseksi eniten huolta herätti taloudellinen pärjääminen, kolmanneksi eniten huolta aiheutti elämän hallinnan ja arkirytmien säilyttäminen. Koronapandemian poikkeustila lisäsi työttömyyttä ja lomautusten määrää äkillisesti. Tutkimuksen tulosten perusteella ammattilaiset näyttävät pelkäävän, että koronapandemia voi lisätä eriarvoistumista samoin tavoin, kuin 1990-luvun lama. Sosiaalityöntekijöitä huolestutti ihmisten jakaantuminen hyvinvoiviin ja pärjääviin ihmisiin ja toimintakyvyltään heikkoihin ihmisiin. (Eronen ym. 2020, 102, 118.)

Vielä lisää tietoa saatiin, kun vuoden 2021 sosiaalibarometri mahdollisti vuosien 2020 ja 2021 keväiden vertailun. Vertailussa selvisi, että sosiaalipalveluissa on koronapandemian johdosta kasvava palveluvelka. Esitetty huoli heikoimmassa asemassa olevista ihmisistä kertoo eriarvoisuuden lisääntymisestä. Vaikka palveluita olisi saatavilla eivät ne tavoita heikoimmassa asemassa olevia. Alueelliset erot olivat myös huomattavia, esimerkiksi mielenterveyden ja asumisen ongelmat keskittyivät suuriin kaupunkeihin. Pienemmällä paikkakunnilla pystyttiin tukemaan asiakkaita paremmin, kuin suurissa kaupungeissa. Sosiaalibarometrissä (2021) todetaan, että koronapandemian aikana tehdyt joustot ja toimet eivät olleet riittäviä turvaamaan heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilannetta. Kasvokkain tehtävää työtä ei voitu korvata etäyhteyksin. (Eronen ym. 2021, 99–100.)

Talentian keväällä 2020 tehdyssä kyselyssä, sekä Sosiaalibarometrissä (2020) käy ilmi, että 80 prosenttia lastensuojelun ja lapsiperheiden sosiaalipalveluiden työntekijöistä arvioi asiakasmäärän kasvavan yleisesti. (Ahonen, Manssila, Pekkarinen & Pesonen 2020, 16; Eronen ym. 2020, 25.) Lapsiperheiden sosiaalipalveluiden henkilöstö arvioi, että huoli lapsiperheistä on noussut vuoden 2021 aikana. He myös arvioivat, että valmiudet vastata perheiden palveluiden tarpeeseen on heikentynyt vuoden 2021 aikana. Vuonna 2021 arvioitiin myös lastensuojeluilmoitusten määrän kasvaneen. Pitkittyneellä koronapandemialla nähdään olleen vaikutuksia kaikista heikoimmassa asemassa olevien perheiden vanhempien ja lasten mielenterveyden ongelmiin, perheen sisäiseen vuorovaikutukseen, vanhempien jaksamiseen ja lasten koulunkäyntiin. (Aalto-Setälä ym. 2021, 132–133.)

Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen asiantuntijaraportissa on esitetty skenaarioita siitä, miten koronapandemia tulevaisuudessa tulee vaikuttamaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin, mikäli sitä ei Suomessa ja maailmalla saada hallittua. Jatkossa sosiaali- ja terveystalouteen vaikuttavat tulokset tulisivat olemaan laajoja, koska resursseja täytyisi jatkossakin sijoittaa koronapandemian hoitoon ja hallintaan. Mielenterveyspalveluissa joudutaan priorisoimaan yhä enemmän. Ohjautuminen päihdepalveluihin vaikeutuisi, koska päihdehäiriöiden tunnistaminen hidastuisi. Perheitä kuormittaisi taloudellinen epäarvoistuminen, ahdistus ja yksinäisyys. Erityisesti taloudelliset vaikeudet koskettaisivat yksinhuoltajaperheitä. Epidemian jatkuminen aiheuttaisi myös henkistä kuormitusta, jonka johdosta kaikista heikoimmassa asemassa olevat eristäytyisivät koteihinsa. Päihteidenkäyttö lisääntyisi, mikä näkyisi perheväkivallan lisääntymisenä ja perheiden pahoinvointina. Mikä puolestaan kuormittaisi lastensuojelua ja lisäisi lasten ja nuorten kodin ulkopuolelle sijoittamisen tarvetta. (Aalto-Setälä ym. 2021, 137.)

Koronaa käsittelevien kyselyjen ja tutkimusten (esim. Aalto-Setälä ym 2021; Eronen ym. 2020) perusteella voidaan sanoa, että koronapandemian aikana perheiden hyvinvointi, sekä palveluiden saanti on heikentynyt. Stressi, yksinäisyys, mielenterveyden ja parisuhteen ongelmat ovat lisääntyneet. Täten myös tuen tarve on kasvanut. On hyvin tärkeää ymmärtää koronapandemian vaikutuksia lapsiperheisiin, jotta heitä on mahdollista jatkossa tukea pitkittyneessä pandemiatilanteessa.

5 SOSIAALINEN KONSTRUKTIONISMI JA DISKURSSIANALYYSI

5.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Pro gradu-tutkimukseni teoreettiseksi viitekehykseksi olen valinnut sosiaalisen konstruktionismin, koska käytän tutkimusmenetelmänä diskurssianalyysia. Sosiaalisen konstruktionismin peruskäsityksen mukaan tieto ja todellisuus muodostuvat sosiaalisessa kanssakäymisessä. (Berger & Luckmann 1995, 11 – 13.) Ihmiset pitävät jokapäiväistä elämäänsä itsestään selvänä totuutena. He tuottavat sitä ajatuksillaan ja toiminnallaan. Samalla todellisuus myös todentuu heidän ajatustensa ja toimintansa kautta. (Berger & Luckmann 1995, 29 -30.) Sosiaalinen konstruktionismi sopii hyvin tutkimukseni teoreettiseksi viitekehykseksi, koska tarkoitukseni on tutkia sitä, miten puhujat kertovat omasta todellisuudestaan ja miten he siis tulevat samalla rakentaneekseen sosiaalista todellisuutta koronan poikkeusajan arjesta ja kodin merkityksestä.

”Arkiymmärrys” pitää sisällään lukuisia tulkintoja joka päiväisen elämän todellisuudesta. Näin lukuisten todellisuuksien joukosta yksi näyttäytyy perustodellisuutena. Arkielämässä käytettävä kieli toimii järjestelmänä, joka välittää sekä järjestää objektivoitumat, joita tarvitaan joka päiväisessä elämässä. (Berger & Luckmann 1995, 31-32.) Jokapäiväinen todellisuus on intersubjektiivinen maailma. Jokainen henkilö jakaa tämän maailman toisten kanssa, se edellyttää jatkuvaa vuorovaikutusta toisten kanssa. Jokaisella henkilöllä on omia merkityksiä ja nämä merkitykset ovat vuorovaikutuksessa keskenään. (Berger & Luckmaan 1995, 33.)

Yksilö ei synny yhteiskunnan jäseneksi, hänellä on kuitenkin edellytykset sosiaalisuuteen ja siihen, että hänestä tulisi yhteiskunnan jäsen. Yksilö "ottaa haltuunsa" maailman, jonka osana hän alkaa elää. Haltuun otettua maailmaa voi muuntaa. Ytimessä on kuitenkin ajatus siitä, että yksilö ei pelkästään ymmärrä hetkittäisiä, subjektiivisia asioita vaan hän ymmärtää maailman, jossa hän elää. (Berger & Luckmann 1995, 147-148.)

Elämä, jota elämme, joka päivä perustuu kieleen, joka jaetaan lähimmäisten kanssa. Kielen ymmärtäminen on välttämätöntä todellisuuden ymmärtämiseksi. Kieli on merkkijärjestelmä, joka on objektiivista. Kieltä käytettäessä on taivuttava tiettyihin lainalaisuuksiin, kuten kielioppiin. Kieli tarjoaa valmiiksi rakentuneen järjestelmän, joka tyypittää kokemuksia, sekä mahdollistaa kokemusten laajan kategorisoinnin. Kielen kategorisoituessa sen yksilöllisyys häviää. Samaan kategoriaan voi kuulua monen saman kokeneen henkilön ilmaiset. Näin henkilökohtaiset merkitykset asettuvat osaksi laajoja merkityskokonaisuuksia. (Berger & Luckmann 1995, 47-50.)

Vivien Burr (2001) määrittelee sosiaalista konstruktionismia neljän päämääritelmän avulla. Ensimmäisen käsitteen mukaan itsestänselvyyksiä kohtaan tulisi olla kriittisiä. Tulisi kyseenalaistaa ajattelumallit, joiden mukaan maailma ajatellaan itsestään selvänä. Toisen määritelmän mukaan tapa, jolla ymmärrämme maailmaa, on riippuvainen historiasta ja kulttuurista, eli ajattelumme on aina relatiivista. Kolmantena määritelmänä sosiaaliselle konstruktionismille on tiedon syntyminen sosiaalisissa kanssakäymisissä, erityisesti kieltä käyttämällä. Neljännen määritelmän mukaan tieto ja sosiaalinen kanssakäyminen kuuluvat yhteen. Ne määrittävät ja vaikuttavat toisiinsa. (Burr 2001, 2-5.)

5.2 Diskurssianalyysi

Olen valinnut diskurssianalyysin tutkimukseni menetelmäksi, koska olen kiinnostunut tutkimaan sitä, miten korona-arjen aikana kotia ja arkea on kuvattu. Koronapandemian poikkeusolojen aikaan monen perheen arkielämä on muuttunut, kun koulu ja monissa tapauksissa myös työ siirtyi kodin ulkopuolelta kodin seinien sisälle. Perheet joutuivat järjestämään monia arkirutiineja uusiksi ja kodin, sekä perheen merkitys lisääntyi. Koti on yksityinen paikka ja perheen arki tapahtuu sen sisällä. Koronan poikkeusolojen aikana sulkeuduttiin yksityiseen tilaan, jonka sisältöä pääsi kuulemaan muutamissa podcast-julkaisuissa, joissa ihmiset kertoivat omaa kokemustaan poikkeusolojen lapsiperhearjesta. Podcastien julkaisijat kertoivat yksityises-

tä perhe-elämästä internetin välityksellä. Podcastit aineistona ovat vuorovaikutuksellisia ja perustuvat joko julkaisijan monologiin dialogiin keskustelijoiden välillä. Tutkimusmenetelmäksi valikoitui diskurssianalyysi, koska olin kiinnostunut tavoista, joilla julkaisijat merkityksellistivät omaa lapsiperhearkeaan ja kotia sen näyttämönä, koronan poikkeusolojen muuttamassa maailmassa.

Diskurssianalyysi on yksi laadullisen tutkimuksen suuntaus joka perustuu sosiaaliseen konstruktion. Tutkiessa diskurssia, pyritään ymmärtämään miten merkityksiä rakennetaan sosiaalisesti ja kieltä käyttämällä. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 210.) Diskurssi käsitteen alkuperä on ranskan kielen sanassa discours, joka tarkoittaa puhetta, esitelmää, juttelua ja jaarittelua. Sanan alkuperä on latinan kielessä discursus, joka tarkoittaa ympäriinsä juoksemista. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 27.) Tässä tutkimuksessa diskurssi määritellään ”verrattain eheäksi merkityssuhteiden kokonaisuudeksi tai merkitysulottuvuudeksi, joka rakentaa todellisuutta tietyllä tavalla.” (Suoninen 2016, 234.)

Diskurssianalyysiä luonnehditaan väljäksi teoreettis-metodologiseksi viitekehyykseksi. Diskurssianalyysin perusajatuksena on, että kielenkäytöllä kuvataan maailmaa. Kun käytämme kieltä, konstruoinme, eli annamme merkityksiä kohteelle, josta puhumme tai kirjoitamme. Diskurssianalyysissä huomioidaan, että toiminta on sekä kontekstisidonnaista, että toimijat kiinnittyvät merkityssystemeihin. Kielenkäytöllä nähdään tuotettavan seurauksia. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 26–27.) Diskurssin tutkija on kiinnostunut kielenkäytöstä sellaisena, kun se on luonnollisesti. Samalla kuitenkin huomioiden kontekstin, jossa kieltä on käytetty ja ne vaikutukset, jota kielenkäytöllä voi olla. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 14–20.)

Diskurssianalyysissä merkityssystemien nähdään muodostuvan suhteessa toisiinsa. Sosiaalinen todellisuus hahmottuu rinnakkaisten tai kilpailevien merkityssystemien kenttänä. Näitä merkityssystemien kokonaisuuksia kutsutaan diskursseiksi ja tulkintarepertuaareiksi. Jokaisessa tutkimuksessa määritellään, kumpaa käsitettä käytetään. Merkityssystemejä tarkastellaan ja etsitään tutkimuksen raakamateriaalista, eli tekstistä. Diskurssit ja tulkintarepertuaarit ovat aina tulkinnan tuloksia, eivät raakamateriaalia. Merkityssystemejä voi olla moniselitteisiä tai hegemonisia. (Jokinen ym. 2016, 34–36.) Tässä tutkimuksessa käytän diskurssin käsitettä.

Merkityssystemit ilmentyvät aineistoissa paloina, eivät valmiina kokonaisuutena, joten tutkija pyrkii aineistosta tunnistamaan eroja ja yhtäläisyyksiä tai samankaltaisuuksia merkityssystemien välillä (Jokinen & Juhila 2016, 80). Diskurssianalyysissä huomio voidaan kiinnittää kielenkäytön vaihtelevaisuuteen. Vaihtelevaisuuden ajatellaan johtuvat siitä, että kielenkäytöllä tuotetaan erilaisia funktiota. Pohditaan siis, mitä lausumilla tullaan tehneeksi tietyissä tilanteissa. Funktiot voivat olla tahallisia tai tahattomia. (Suoninen 2016, 52, 57.) Diskurssianalyysissä tarkastellaan kuvauksia, joita ihmiset tuottavat kohteista, joista he puhuvat. Näitä kuvauksia

kutsutaan selonteoiksi. Selontekojen kautta ihmiset antavat kuvauksia siitä, miten he käsittävät sosiaalista todellisuutta. (Jokinen & Juhila 2016, 281.)

Keskeinen käsite diskurssintutkimuksessa on konteksti. Kontekstin avulla voidaan analysoida ja tulkita kielenkäyttöä. Konteksti on laaja-alainen käsite. Sillä tarkoitetaan kaikkia niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat merkityksen muodostumiseen. Ajatuksena on, että ihmisen kielenkäyttöön vaikuttaa aina myös yhteiskunnallinen näkemys tilanteesta. Kontekstia jaetaan viiteen erilaiseen luokkaan. Tilanne kontekstilla viitataan välittömään sosiaaliseen tilanteeseen, jossa ihminen on. Yhteiskunnallisella kontekstilla viitataan niihin sosiaalisesti ja yhteiskunnallisesti muotoutuneihin diskursseihin, jotka muokkaavat kielellistä toimintaa. Näiden avulla kielellisen toiminnan tulkinta on helpompaa. (Jokinen & Juhila 2016, 281.) Diskurssikäytäntö nähdään tekstuaalisen tason ja sosiaalisen tason välittäjänä. Diskurssikäytäntö voi olla esimerkiksi mediagenre, jossa media tuottaa aineistoa, jonka yleisöt ottavat vastaan. Viimeisenä kontekstina on yhteiskunnallinen konteksti, jossa huomioidaan yhteiskunnallinen toimintaympäristö. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 35–36.)

Diskursseilla on mahdollista myös rakentaa identiteettejä, eli käsityksiä itsestä, muista ja suhteista ihmisten välillä. Nämä identiteetit rakentuvat kieltä käytettäessä. Diskursiivisesti ajateltuna identiteetit eivät ole itsestään selvyiksi ja annettuja, vaan ne rakentuvat sosiaalisesti kieltä käytettäessä. (Jokinen & Juhila 2016, 282.)

Diskurssianalyysi on jaettavissa kahteen suuntaukseen. Kriittiseen diskurssi-analyysiin ja tulkitsevaan diskurssianalyysiin. Kriittisessä diskurssianalyysissä huomio kiinnittyy valtasuhteiden analysoimiseen. Michael Foucault on diskurssintutkimuksen teoreetikko. Hänen ajattelussaan keskeistä on näkemys kielenkäytön variaatioiden järjestyneisyydestä. Diskurssin hän näki tarkoittavan aikaan sidottua käsitystä todellisuudesta. Tällöin ollaan kiinnostuneita siitä, miten tietyt diskurssit saavat totuuden aseman. Mielenkiinto kohdistuu kulttuurisiin itsestäänselvyksiin. Vallassa olevat diskurssit vievät muilta diskursseilta tilaa. Sosiaalista todellisuutta voi siten määrittää yksi tietty tulkinta. Näitä hegemonisia diskursseja tuotetaan ja uusinnetaan. Kriittisessä diskurssianalyysissä analysoidaan prosesseja, joissa itsestäänselvydet rakentuvat. Pohditaan, onko taustalla tietoista toimintaa, vai tapahtuuko kaikki toimijoiden huomaamatta. Valtasuhteita tutkittaessa voidaan myös paikantaa diskurssien sisäisiä valtasuhteita, pyritään siis selvittämään, kenellä on puhevalta ja onko kaikissa positiossa lausuttu puhe vakavasti otettua. (Jokinen & Juhila 2016, 86–87.)

Diskurssianalyysissä kriittinen tai tulkitseva orientaatio eivät sulje toisiaan pois. Tutkimuskysymyksen asettelu ohjaa orientaation valintaa. Tutkija ei voi ennakoita lyödä lukkoon tulkintoja. Voi käydä niin, että tutkimus tuottaa tuloksenaan muuta, kuin tutkija aluksi on ajatellut. (Jokinen & Juhila 2016, 77–78.) Tutkimukseni aineiston laadun vuoksi olen tässä tutkimuksessa kiinnostunut puhujan tuottamista mer-

kityksistä ja merkitysten tuottamisen tavoista ja sitoudun Tulkitsevan diskurssianalyysin suuntaukseen.

Tulkitsevassa diskurssianalyysissä keskiössä ovat prosessit, joissa sosiaalista todellisuutta tuotetaan ja ylläpidetään. Tavoitteena on kuvata diskurssin muotoutumista ja sitä, minkälaisen kuvan se ilmiöstä tuottaa. (Siltaja & Vehkaperä 2011, 213–218.) Kyseessä ei kuitenkaan ole vain subjektiivinen näkemys, joka tutkijalla on. Tulkinta yhdistyy intertekstuaalisuuteen. Tavoitteena on tunnistaa minkälaisia genrejä ja diskursseja aineiston taustalla on ja mitä jälkiä niistä on jäänyt aineistoon. (Heracleous 2004, 176.) Tutkijana asetun tulkitsijan positioon. Tulkitsevassa analyysissä tutkija ja aineisto keskustelevat ja aineistosta haetaan vastausta tutkimuskysymyksiin. Analyysi perustuu vahvasti aineistoon ja perusta tulkinnalle on löydyttävä aineistosta. (Juhila 1999, 212–213.) Tulkintaa tehdään konteksteja vasten. Aineiston nähdään linkittyvän sosiaaliseen, kulttuuriseen ja historialliseen kontekstiin. Tulkinnassa pyritään ymmärtämään ympäröivää kontekstia ja saamaan ymmärrystä kokonaiskuvasta. Tulkitsevassa suuntauksessa huomioidaan myös retorisia keinoja, joita aineistossa, on käytetty. Analyysissä pyritään selvittämään, kuinka retorinen diskurssi voi vaikuttaa puhujien tapoihin puhua. (Heracleous 2004, 181–182.)

Tutkimuksessani kiinnostus on ennen kaikkea podcastin sisällöissä ja siinä millaisia merkityksiä puhujat tuottavat kodista ja lapsiperhearjesta. Olen myös kiinnostunut siitä, miten eli millaisia kielellisiä keinoja käyttämällä ihmiset tuottavat näitä merkityksiä. Puhujat antavat selontekoja, eli merkityksiä ympäröivästä maailmasta. Puhuja samanaikaisesti vaikuttaa ympäröivään maailmaan, kun ottaa siitä vaikutteita. Koronan poikkeusaikana tehdyt mediajulkaisut siis muotoilevat käsityksiä korona-arjesta ja kodista ja samalla ottavat niistä vaikutteita.

Kielenkäyttöä tarkastellaan tekemisenä, joka muotoutuu sosiaalisissa prosesseissa ja rakentaa sosiaalista maailmaa. Podcastia pitävä henkilö, jota jatkossa nimitän puhujaksi ei ole informantti, vaan tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, miten tämä puhuja tekee kielenkäytöllään, eli selonteoillaan, asioita ymmärrettäväksi. Lähtökohtaisena oletuksena on, että samaa ilmiötä voidaan tehdä ymmärrettäväksi monilla eri tavoilla. Tutkimuksen kohteena ovat ne tavat, joilla puhujat antavat merkityksiä asioille ja mitä syitä he antavat tapahtumille. Puhujat ovat osana uusintamassa tai muuttamassa ympäröivää maailmaa ja rakentamassa sosiaalista todellisuutta. (Jokinen & Juhila 2016, 280–291.)

Diskurssianalyysia tekevä tutkija huomioi tietyt reunaehdot tutkimuksen lähtökohdissa. Käytetyt äänensävyt ja painotuksen, kun kyseessä on vuorovaikutuksellinen puhuttu aineisto. Lisäksi vuorovaikutus huomioidaan, jos kyseessä olevat aineistot ovat puheenvuorojen kulku. Myös tietyt kulttuuriset kontekstit ja esimerkiksi tietyille ammattiluokalle annetut laissa velvoitetut rajoitteet. Tutkija huomioi myös

lähtökohdassa, että hän on usein itsekin sen kulttuurin jäsen, jota hän tutkii ja saattaa tulla uusintaneekseen olemassa olevia käsitteistöjä. (Jokinen ym. 2016, 32, 39–40.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän Pro gradu -tutkimuksen tarkoitus on lisätä tietoa koronapandemian poikkeusaikana koetusta lapsiperhearjesta ja kodin merkityksestä ja lisätä tietoa siitä, miten lapsiperheet ovat kokeneet arkensa rakentumisen poikkeusaikana. Tieto lapsiperhearjen sujumisesta on tärkeää sosiaalityön ennaltaehkäisevälle työlle, jossa pyritään tukemaan lapsiperheitä pitkittyvän koronakriisin aikana ja sen jälkeen. Olen kiinnostunut siitä, minkälaisia merkityksiä ihmiset ovat koronapandemian poikkeusaikana antaneet kodille ja lapsiperhearjelle. Koronapandemian aikana ihmiset ovat enemmän ja vähemmän suljettuna omiin koteihinsa, joten on tärkeää pohdita, mitä koti ihmiselle voi tarkoittaa. Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, minkälaisia diskursseja kodista ja lapsiperhearjesta syntyy koronapandemian aikana. Tutkimuskysymyksinä esitän:

1. Millaisia diskursseja podcasteissa muodostuu kodista ja lapsiperhearjesta koronapandemian poikkeusaikana?
2. Miten koti ja lapsiperheen arki kuvataan eri diskursseissa?

6.2 Aineisto

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston tulee olla riittävää. Diskurssin tutkimuksessa voidaan todeta aineistoa olevan riittävästi, mikäli aineisto antaa vastauksen tutki-

muskysymykseen, eikä aineiston lisääminen toisi enää uutta esiin. Aineistoa hankittaessa haetaan kylläntymiskohtaa, jossa samat asiat alkavat toistua aineiston sisällä. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 236–237.) Tutkimuksen aineistona olen valinnut käytettäväksi koronan poikkeuslain aikana 13.3.2020 – 15.6.2020 julkaistuja avoimesti saatavilla olevia, kodista ja korona-arjesta kertovia podcasteja. Olen valinnut aineiston rajaamisen poikkeusolojen aikaan, koska pyrin saamaan tietoa siitä, minkälaisia merkityksiä kodille on annettu poikkeusolojen aikana, kun rajoitustoimenpiteet ovat olleet tiukimmillaan.

Internet voi olla tutkimuksen kohde, tutkimusväline tai tutkimuksen aineiston lähde. Internet tarjoaa aineistoa erittäin kattavasti. Haaste on aineiston määrän rajaaminen tutkimusaineistoksi. Saatavaa tietoa voi olla paljon ja tarkoillakin hakukriteereillä tehdyt haut voivat osoittautua epärelevantteiksi. Internet voidaan nähdä kulttuuristen tekojen alustana, jossa ihmiset tuovat omia mielipiteitään ja omaa identiteettiään esille. (Kuula 2011, 170.)

Diskurssianalyysillä tutkittavaksi soveltuvat monenlaiset aineistot, kuten haastattelut, äänitykset tai videotallenteet, lehtiartikkelit, uutiset, kirjeet, julkiset asiakirjat ja niin edelleen. Aineiston nähdään olevan rikasta, jos se sisältää monia näkökulmia ja on vuorovaikutuksellista. (Suoninen 2016, 52.) Olen valinnut tämän aineiston, koska se on ilmaiseksi saatavilla ja siinä koronan aikaista arkea käsitellään monista lähtökohdista. Aineisto on siis moniääninen. Aineiston hankinnan kriteereinä olivat siis poikkeusolojen aika ja sellaiset podcastit, joissa mainitaan lapsiperhe, korona-arki ja koti.

Poikkeusolojen aikana on julkaistu useita koronasta kertovaa podcast-julkaisua. Aineistoa etsin vapaasti saatavilla olevista podcasteista julkaisevista alustoista, kuten Yleisradio ja Spotify. Kriteereinä pidin sitä, että aineisto on vapaasti saatavilla alustalla. Aineistoa hain käyttämällä hakukoneita, hakusanoiksi asetin ”korona”, ”Covid-19”, ”koti”, ”arki”, ”lapsiperhe” ja lisäksi huomioin antamani ajallisen rajoituksen aineistolle. Kyseessä on luonnollinen aineisto. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa ei pyritä irrottamaan kontekstista. Luonnollisella aineistolla tarkoitetaan aineistoja, jotka ovat olemassa ilman, että tutkija on vaikuttanut niiden syntymiseen. (Juhila, i.a.)

Aineistosta olen poistanut yksityisten henkilöiden nimet. Tunnistettavuuden estäminen on yksi tutkimuseettinen normi ihmistieteissä. Kun aineistoa kerätään, on tapana sopia tutkittavien kanssa aineiston tunnistamattomuudesta. Tarkoituksena on suojata tutkittavia mahdollisilta negatiivisilta seurauksilta. Tunnistamattomuuden lupauksella on myös mahdollisuus saada rehellisiä vastauksia tutkittavilta. (Kuula 2011, 200.) Aineistoni on kuitenkin julkisesti saatavilla, joten en pyydä aineiston keruuseen lupaa henkilöiltä, jotka ovat tehneet podcast-julkaisuja. Tutkimusjul-

kaisuihin ei kuitenkaan suurimassa osassa tutkimuksista ole tarpeen kirjata tutkittavien nimiä (Kuula 2011, 204).

Aineistoni koostuu kymmenestä podcast-julkaisusta, jotka ovat ilmaiseksi saatavilla. Julkaisujen pituudet vaihtelevat kahden minuutin ja 1 tunnin 16 minuutin jaksojen välillä. Aineistossa on viisi lyhyempää monologimuotoista podcast-julkaisua, sekä seitsemän dialogisesti koostettua podcastia. Puhujat ovat vanhempia, isejä ja äitejä, joilla on alakouluikäisiä tai sitä pienempiä lapsia. Mukana on eroperheitä, joissa yksi vanhempi on vastuussa arjen toimivuudesta, sekä ydinperheitä, joissa on kaksi vanhempaa. Kaikissa perheissä on useampi lapsi. Aineistoni olen kerännyt kuuntelemalla jaksoja, jonka jälkeen olen litteroinut jaksot tekstinkäsittelyohjelmalla. Olen jättänyt litteroinnin ulkopuolelle joissain julkaisuissa esiintyneet musiikit, sekä jakson julkaisijoiden ja perheiden esittelyt. Jätin henkilöivät tiedot pois, jotta tutkimukseni aineistoa ei voida yhdistää yhteen tiettyyn henkilöön. Koska tutkimuksessani ollaan kiinnostuneita siitä, miten julkaisijat kuvaavat ja kertovat lapsiperheen arjesta, sekä kodin merkityksestä olen häivyttänyt sukupuolen sitaateista pois.

6.3 Analyysi

Analyysin avulla pyrin selvittämään vastauksia esittämiini tutkimuskysymyksiin. Diskurssianalyysin ensimmäisessä analysoinnin vaiheessa aloitin kuuntelemalla aineiston läpi, sekä litteroin aineiston, jotta analyysin tekeminen olisi helpompaa. Aineiston litterointi toi hyvin esiin julkaisijoiden käyttämiä sanamuotoja ja nopeasti huomasin, että aineistossa alkoi näyttäytyä toistuvia teemoja ja puhetapoja. Aloitin yhdistämään näitä merkityssystemejä värikoodamalla lainauksia aineistosta. Havainnoin aineistosta yhtäläisyyksiä, sanontoja ja kielen merkityksiä ja tuomalla täten esiin mitä merkityksiä lapsiperhearjelle ja kodille annettiin arjen eri kuvauksissa. Pyrkiessäni identifioimaan diskursseja huomioin erityisesti sellaisia kielenkäytön alueita, joilla voidaan ymmärtää monenlaisia teemoja tai aiheita. Luonnostelin aiheesta ajatuskarttoja ja pohdin tätä kautta asioiden yhtäläisyyksiä ja seuraussuhteita. Jatkoin pohtimalla sanastoa yksityiskohtaisesti, jota kodista ja arjesta käytetään, sekä tunnistamaan kielenkäytöstä puhetapoja ja ilmaisuja, jotka kertovat kodista tai lapsiperheen arjesta.

Hahmoteltuani merkityssystemien ryhmitelmiä luonnostelin niistä diskursseja ja pohdin niiden yhteyksiä ympäröivään kontekstiin. Kysyin aineistoltani tutkimuskysymykset ja tarkastelin aineistoa systemaattisesti pyrkien yhdistämään merkityssystemejä diskursseiksi.

Analyysiä tehdessäni jouduin useampaan kertaan tarkastamaan ja muokkaamaan kirjoittamaani teoreettista taustoitusta. Aineistossa käsiteltiin myös paljon muita asioita, kuin niitä, joihin olin alun perin valinnut keskittyväni. Yhteiskunnallinen ja taloudellinen huoli olivat myös nähtävillä. Pysyin kuitenkin rajauksessani käsitellä lapsiperheiden arkea ja kodin merkityksen näkymistä aineistossa. Analyysissäni otin huomioon hyvin keskeisenä asiana kontekstuaalisuuden. Jokinen ym. (2016, 36.) mukaan Kontekstuaalisuus on diskurssianalyysin tekemistä tukeva asia. Konteksti otetaan huomioon, kun pyritään ymmärtämään tutkittavan asian ajallinen paikka, sekä siihen vaikuttavat tekijät.

Tutkimusta tehdessä huomioin sen, että olen itse tutkijana myös rakentamassa sosiaalista todellisuutta esittäessäni tutkimustuloksia, en ole tutkimukseni ulkopuolella. Olen myös, julkaisijoiden tavalla, lapsiperhearkea elänyt vanhempi ja minulla on omat tuntemukseni, sekä ajatukset siitä, minkälaista arkea lapsiperheissä on kohdattu poikkeusajan aikana. Koen, että tämä yhteys, joka minulla on, aiheeseeni on rikastuttanut tutkimusta ja olen voinut ymmärtää aineistoani läheisellä tavalla. Kuitenkaan en itse ole tutkimuksen kohde, kyse ei ole tutkia omia mielipiteitäni asiasta vaan selvittää, miten aineistossa aiheestani kerrotaan.

Aineistoani lähestyn tulkitsijan näkökulmasta. Huomioin kielikuvien käyttöä ja retorisia keinoja, joita puhujat käyttivät. Pyrin yhdistämään puhetapoja muihin valilla oleviin keskusteluihin ja menneisiin keskusteluihin.

6.4 Eettiset lähtökohdat tutkimukselle

Pro Gradu-tutkimuksen tekemisessä olen noudattanut hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti esitän tutkimustulokseni huolellisesti ja rehellisesti. Olen noudattanut tiedonhankinnassa eettisesti kestäviä menetelmiä, kuten myös tutkimus- ja arviointimenetelmässä. (Hirsjärvi ym. 2011, 24.) Hyvän tieteellisen käytännön noudattamisessa vastuu on tutkijalla. Tutkimus on eettisesti hyväksyttävä ainoastaan, jos hyvä tieteellinen käytäntö on huomioita tutkimusta tehdessä. (Tutkimuseettinen lautakunta 2012, 6.)

Tutkimusta tehdessä tulee noudattaa rehellisiä periaatteita. Tulee kiinnittää huomiota siihen, että lähdeviittaukset kirjataan tekstiin selkeästi. Toisten tekstiä ei plagioida. Tutkimuksen tulokset myös kirjataan rehellisesti, niin kuin ne on aineistosta analysoitu. Tutkimuksen raportoinnissa tulee tuoda esiin tutkimuksen mahdolliset puutteet, eikä pyrkiä johtamaan harhaan. (Hirsjärvi ym. 2011, 26–27.) Sitoudun noudattamaan näitä periaatteita ja avoimesti kirjaamaan ylös tutkimukseni puutteet ja rehelliset tutkimustulokset.

Jotta tutkija voi eettisesti perustella ratkaisujaan, tulee hänellä olla kykyä huomioida eettisyys oleellisena osana jokapäiväistä tutkimustyötä. Tutkimuseettinen pohdinta tulee siis olla osa jokaista tutkimusprosessin vaihetta. Sosiaalityön tutkimukselle tärkeää on se, että se ei ainoastaan välttä vahingoittamista vaan myös pyrkii olemaan hyödyllistä. Tutkimuksen tekijän tulisi myös pohtia tutkimuksensa mahdollista yhteiskunnallista tai kaupallista vaikutusta. (Rauhala & Virokannas 2011, 237–239.) Pro gradututkimukseni tutkimusprosessin vaiheissa en näe riskiä vahingoittaa tutkittavia henkilöitä, koska aineistoni on valmista materiaalia. Olen huolehtinut anonymiteetistä. En julkaise puhujien nimiä tai podcast julkaisujen tai sarjojen nimiä tai julkaisupäiviä. Otan huomioon oman tutkijaposition, mahdolliset omat valmiiksi muotoutuneet ajatukseni koskien kodin merkitystä ja lapsiperheä koronan poikkeusaikana. Tutkimuksellani on tiedollista lisäarvoa, sillä koronaviruksen vaikutuksista Suomessa on vielä vain alustavia tutkimustietoja.

Internetin tutkimisen näen avoimuuden, julkisuuden ja konstruktivisen luonteen kautta. Tutkittavana eivät ole ihmiset julkaisujen takana, vaan internet nähdään alustana, jossa ihmisillä on mahdollisuus esittää ja tuottaa erilaisia näkökulmia ja identiteettejä. (Kuula 2011, 194.)

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Seuraavaksi esittelen tutkimukseni analyysin tuloksena kolme diskurssia, joiden sisällä lapsiperhe ja koti merkityksellistetään eri tavoilla. Diskursseja ovat velvollisuusdiskurssi, selviytymisdiskurssi ja yhteisöllisyysdiskurssi. Kerron ensin, kuinka diskurssit esiintyvät aineistossa, jonka jälkeen kerron miten lapsiperhe ja koti on merkityksellistetty diskurssien sisällä. Olen analysoinut aineistoa omista lähtökohdistani tutkimuksen tehtävän asetelman mukaisesti ja tutkimuksen tulokset ovat oman pohdintani tuloksia. Jokin toinen olisi voinut kiinnittää huomionsa toisiin asioihin aineistoa analysoidessa.

Tuloksia esitellessä olen käyttänyt suoria sitaatteja. Sitaaateista olen tarpeen mukaan poistanut täytesanoja ja lauseita, joilla ei ole merkitystä annettuun selonteokoon. Nämä olen merkinnyt lainauksiin kahdella viivalla (--). Olen nimennyt podcastjulkaisut merkityksillä P1 – P12 asettaen podcastit päivämäärän mukaisesti julkaisujärjestykseen.

7.1 Velvollisuusdiskurssi

Ensimmäisen diskurssin olen nimennyt velvollisuusdiskurssiksi. Velvollisuusdiskurssi rakentuu aineistossa useilla tavoilla ja se kulki selonteoissa mukana kaikissa podcast-julkaisuissa. Velvollisuusdiskurssissa puhujat tuovat esiin minkälaisia velvollisuuksia perhe on kohdannut koronapandemian myötä, sekä miten he ovat niihin suhtautuneet. Lapsiperhearjen kuvattiin koostuvan velvollisuuksista ja velvollisuuksien kuvataan raamittavan lapsiperheen arkea. Rönkä & Korvela (2014, 196–197.) tuovat artikkelissaan esille arkielämän määrittelyn rajattomuuden. Arkielämällä ei ole tiettyjä rajoja vaan arki tuo yhteen eri elämänpiirit. Arkielämä nähdään prosessina, jota perheenjäsenet tuottavat jatkuvasti. Arkielämälle keskeisenä piirteenä näkyy rutiinit ja päivärytmit.

Tämä näyttäytyi tutkimustuloksissani, kun velvollisuusdiskurssin sisällä koostui kaksi kilpailevaa merkityssysteemien joukkoa. Selonteot vanhemmuuden velvollisuuksista ja selonteot työelämän velvollisuuksista. Puhetavoissa laajimpana rakentui velvollisuudet perheenjäseniä kohtaan, joita tuotettiin ilmaisemalla lastenhoidon kuormitusta ja vanhemmuudelle asetettuja vaatimuksia. Luonnollisesti tämä oli korostunut osa, sillä puhujat podcast-julkaisuissa olivat vanhempia, joiden lapset olivat jääneet kotiin päivähoidosta tai koulusta.

Velvollisuudet nousivat esille puheessa, kun vanhemmat muun muassa aika-auluttivat velvollisuuksia ja jakoivat niitä keskenään. Lasten hoitamisen ja viihdyttämisen määrää kuvattiin puheissa kuormittavana, henkisesti raskaana ja jopa yksinäisenä.

...eli meillä on tämmöinen, niinku lukujärjestys, aikataulutusta elämä, että koska toinen saa tehdä töitä ja toinen on lasten kanssa. (P2)

...koska se on sitä niinku, työntekoa ja sitten niin kuin lasten katsomista. (P2)

Töitä saa tehdä ja lasten kanssa ollaan. Lasten kanssa oleminen on kuvattu passiivisena ja toisarvoisena asiana. Lasten kanssa olemisella mahdollistetaan toisen puolison työnteko. Työtä taas saadaan tehdä, mikä luo kuvan siitä, että työn teko on vanhemmille mielekkäämpää ja ensisijaisempaa toimintaa. Työelämän ja lastenhoidon nähdään kilpailevan ja niiden välille kuvataan jännitettä.

Mä siis aloin spontaanisti ajatella, että no se, että molemmat saa mahdollisimman monta työtuntia, että se on niinku se tärkeä, mutta sitten sitten mietinkin, että et oikeastaan, jos mä voisin luoda näistä viikoista semmoisen mistä muodostuu kanssa hyviä muistoja koko perheelle niin se tuntuisi niin kuin vielä tärkeimmältä. (P2)

Kun työelämän vaatimuksia koskettavia selontekoja annettiin, kuvailtiin lapsia ja lapsiperheen arkea usein negatiivisessa sävyssä. Lapset merkityksellistettiin osittain olevan arjen toimivuuden tiellä. Lasten kuvattiin ”pyörivän jaloissa”, mikä luo kuvaa siitä, että arki on aikuisia varten ja lapset ovat vain siinä mukana. Työn ja lastenhoidon velvollisuudet kilpailevat vanhempien selonteoissa ja vanhemmat usein pohtivat sitä, mikä elämässä on tärkeää. Vaikka puhutun kielen kautta lapset näytettyivät enemmän arjen haasteena ja kuormituksena, heidät merkityksellistettiin myös tärkeinä ja arvostettavina. Lapsia kuvattiin voimavaroina, energian ja elämän tuojina. Lasten kuvattiin tuovan elämään, ääntä ja aktiivisuutta. Saman näkökulman asiaan antaa myös aikaisempi tutkimus, jossa kaikista läheisimmät ihmissuhteet antavat turvaa, voimaa ja lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta. Mutta samalla niistä haluttiin ottaa etäisyyttä. (Terävä & Böök 2018, 100.)

Työn ja perheen yhteensovittaminen on puhuttanut Suomessa jo pitkään. Vuoden 2020 perhebarometrissa on tutkittu vanhempien mahdollisuuksia yhdistää työ ja perhe-elämä. Tutkimuksesta käy ilmi, että puolet vanhemmista kokevat vaikeana perhe-elämän ja työn yhdistämisen. Syitä tälle olivat kuormittava työ, pitkät työpäivät ja ennustamattomat työajat. (Sorsa & Rotkirch 2020, 91–92.) Negatiivinen kuva perhe-elämästä on noussut esiin vuoden 2017, jossa ilmeni, että osasyypä perheen perustamisen lykkäämiselle, oli median luoma kuva ”lapsiperhekamaluudesta”. perhebarometrissa (Rotkirch, Tammisalo, Miettinen & Berg 2017, 114.) Lisäksi media on täynnä vihjeitä lapsiperhe-elämän ja työn yhteensovittamisesta (esim. Helsingin sanomat 2020 & Yle 2015). Nämä keskustelut ja tutkimukset rakentavat negatiivista kuvaa lapsiperheiden arjesta, joihin myös tutkimukseni tulokset viittaavat.

Vanhempien selonteissa velvollisuuksista korostui kuva siitä, että kontaktit aikuisiin olivat ensisijaisia ja kontakti lasten kanssa oli pakollista, koska lapset eivät olleet päivähoidossa tai koulussa. Lastenhoidosta korostui puhe kuormittavana, jatkuvana ja yksinäisenä. Vanhemmat kuvasivat lasten kanssa olemisen riittämättömänä, puhuen ”yksin lasten kanssa olemisesta”.

...hyvin moni on täysin samassa tilanteessa, että lapset pyörii jaloissa siellä, kun tehdään töitä ja niin pois päin. (P2)

Mä oon ollut kaikki päivät yksin lasten kanssa, niinku ihan yksin, että ei ole yhtään niitä aikuisia kontakteja -- totta kai mulla on ne mun lapset, mutta se on eri asia kuin jutella aikuisen kanssa. (P2)

Näissä puheissa on nähtävissä Ribbensin ja McCarthyn esiin tuoma moraalinen imperatiivi, jonka mukaan vanhemmilla on velvollisuus huolehtia ja hoitaa lapsiaan. (Peltola 2018, 108.) Toimimalla tämän velvoitteen mukaisesti vanhemmat osoittavat Castrénin artikkelissa (2018, 163.) esiin tuomaa lojaaliuden ajatusta, jossa perheenjäsenten keskinäinen lojaalius on niin voimakas, että toinen pysyy toisen rinnalla, vaikka tilanne olisi hänelle itselleen epäedullinen. Vaikka puhujat toivat siis esiin sen, kuinka raskasta ja yksinäistä lasten kanssa oleminen on, olivat he kuitenkin toimimassa näiden sisäisten velvoitteiden vuoksi ”oikein”.

Velvollisuusdiskurssissa koti kuvataan velvollisuuksien näyttämönä, kun kodin ulkopuoliset velvollisuudet, kuten työ ja koulu ovat siirtyneet kodin sisäisiksi asioiksi. Leen (ym. 2020) tutkimuksessa on nähtävissä sama kodin merkityksen monimuotoistuminen ja velvollisuuksien siirtyminen kodin sisälle. Samoin puhujien selonteissa nousi esiin työvelvollisuuden muuttama koti. Kotia kuvattiin neliönä, huoneina ja monitoimitilana, jossa velvollisuuksiin pyrittiin vastaamaan. Tutkimukseni tuloksissa näkyvät hyvin Eurofund (2020, 1–7.) tutkimuksen tulokset, joiden mukaan suomalaisista työkäisistä noin 60 prosenttia siirtyi etätöön tekemiseen. Lasten jäädessä samalla kotiopetukseen vaikeutti se vanhempien mahdollisuuksia kes-

kittyä työhön ja jakaa työtä ja kotielämää. Useissa tutkimuksissa (Eurofund 2020; Alasuutari ym. 2020; Harrikari ym. 2021.) todentui kuinka lapsiperheet ovat joutuneet nopeasti omaksumaan uusia toimintamalleja.

Meillä on molemmilla isohkot asunnot ja kaikilla on omat huoneet perheenjäsenillä. Kaikilla lapsilla on läppärit tai tietokoneet ja myös älypuhelimet ja meillä on tällainen työ, että pystyy niinku tekee kotoa, joo et kyl me ollaan ihan eri asemassa kuin sitten moni muu... (P4)

Kodin varustaminen on Raijaksen (2008, 127–130.) mukaan keskeistä hyvälle asumiselle. Kuten edellisestä lainauksesta on nähtävissä, varustamalla kotia, laajennettiin kodin käyttötarkoitusta. Uimonen tuo esiin samoja ajatuksia väitöskirjassaan (2019, 161–170.) nimetessään kodin tunnun tekijäksi toimivan tilan, jossa keskeistä on, että kotia korostetaan asumisen ja elämisen toimivuuden kannalta.

Puheissa nousi esiin toistuvasti koronan aikana otettu digiloikka, jonka johdosta koulu tuli verkon kautta lähes jokaiseen kotiin. Vanhemmat saattoivat työskennellä kotoa ja osallistua kokouksiin verkon välitteisesti. Koti on normaalisti hyvin yksityinen paikka, johon usein tullaan vain kutsuttuina. Ahponen (2001, 103–123.) on myös määritellyt kotia paikaksi, jossa henkilöllä on yksityisyys ja mahdollisuus päättää omista asioistaan. Aineistosta nousee viitteitä siihen, että kodin yksityisyys väheni koronan poikkeusolojen aikana. Webkamerat näyttivät kuvaa useasta suomalaisesta kodista työyhteisöille. Aineistosta on nähtävillä kuvauksia siitä, kuinka tämä on vaikuttanut kodin ja työn sekoittumiseen.

Mulla on ollut sellanen palaveri, missä kesken kaiken mulla on se mikki siellä auki ja sitten kuuluu kirkkaalla äänellä meidän WC-tiloista, että isi tule pyyhkimään. (P6)

Ei se se palaveri ei ole enää ihan niinku normaalia -- vaikka olisi tosi tylsäkin palaveri niin jotenkin se siinä on tullut semmoista uutta maustetta, kun sieltä jokaisen videossa tapahtuu jotain... (P6)

Näistä viittauksista on nähtävissä kuvaus kodista tapahtumapaikkana, näyttämönä. Perhe kuvattiin kotiin kuuluvaksi, lapset kuvattiin erityisesti energiseksi, elämäntäyteiseksi. Nämä kotiympäristöön kuuluvat äänet ja kotona tapahtuva eläminen merkityksellistettiin normaalina. Kotia kuvailtiin eläväisenä, lasten äänet kuuluivat kotiin. Niille oli tilaa ja näin nähtiin myös muilla olevan. Huvittuneina kerrottiin, esimerkiksi kellarissa, saunassa tai varastossa työskentelystä. Tämä mielestäni kuvasti kodin tärkeyttä työelämän ylitse. Kotia ei alettu uhraamaan työlle, vaan kuvaukset siitä kuinka työlle täytyi vain etsiä jokin paikka kodin syrjästä, koresti kodin kuuluvuutta perheelle. Näin kodille annettiin merkitys kuitenkin ensisi-

jaisesti kotina, vapaa-ajan paikkana, josta on jouduttu osa irrottamaan työtä ja koulu varten.

7.2 Selviytymisdiskurssi

Toisen diskurssin olen nimennyt selviytymisdiskurssiksi. Selviytymisdiskurssissa merkityksellistettiin keinoja, joilla vanhemmat kokivat selviytyvänsä velvollisuuskurssissa tuotetuista asioista. Aineistosta on havaittavissa selkeästi puhe selviytymisestä uuden ja muuttuneen arjen kanssa. Selviytymisdiskurssi jakautuu useaan tasoon. Samoin perheympäristöä tutkimuksessaan ovat jäsenelleet Rönkä & Korvela (2014, 197.), joiden mukaan yksilöllisellä tasolla keskitytään yksittäisen perheenjäsenen omiin kokemuksiin, tekoihin ja tuntemuksiin. Toisella tasolla keskitytään kahdenkeskisiin vuorovaikutussuhteisiin. Kolmannella tasolla keskitytään koko perheen näkökulmaan, esimerkiksi yhteisyys ja perheen yhteiset säännöt. Neljännellä tasolla arkea tarkastellaan perheen ulkopuolisen, laajan yhteisön näkökulmasta, kuten työn ja perheen yhteensovittamisesta ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Näiden tasojen sisällä käsitellään tunteita, tekoja ja kokemuksia. Analysoidessani tuloksia päätin esitellä ne kolmeen tasoon jaetusti, siten että yhdistän toisen ja kolmannen tason koskemaan kaikkea perheensisäisestä vuorovaikutuksesta tuotettua puhetta.

Selviytymistä kuvataan yksilöllisellä tasolla, perheen vuorovaikutuksen tasolla, sekä yhteiskunnallisella tasolla. Selviytymisdiskurssin yksilöllisellä tasolla vanhemmat tuottavat armollisuutta korostavaa puhetta. Armollisuus itseään kohtaan vanhempana näyttäytyy selviämistä tukevana tekijänä. Armollisuutta kannustetaan ja kannatetaan.

...kannattaa olla tosiaan itselle aika armollinen, että ei nyt ehkä kannata hirveästi ottaa kuumaa siitä, että onko se ruoka nyt juuri viimeisen päälle niinku terveellistä. (P1)

Armollisuus nähdään konkreettisena keinona selviytyä lapsiperhearjesta. Eriyisesti selonteoissa nousee esiin, kuinka vanhempien tulee itse suhtautua itseensä armollisesti, kun he laskevat arjen standardeja. Armollisuutta kannustetaan henkisesti tasolla, jossa muutetaan ajatusmaailma siten, että hyväksytään vähempi suorittaminen arjessa. Täten armollisuus tulee keinoksi selviytyä ja näkyy myös konkreettisesti, jossa esimerkiksi ruuan terveellisyydestä voidaan tinkiä. Vanhempi yrittää selvitä arjessa pitämällä kiinni rutiineista, omasta ajasta ja yksinolosta. Tähän liittyy ajatus siitä, että kodista ja arjesta täytyy päästä irrottautumaan. Vanhemmat kuvaavat yksilöllisellä tasolla myös keinoja, joilla he saavat jaksamista. Kodista "karkaa-

minen” ja arkeen etäisyyden ottaminen nousi esiin selonteoissa. Puhumalla karkamisesta vanhemmat todentavat sitä, että olisi luvaton ottaa aikaa itselleen ja poistua pieniksi hetkiksi perheen arjen keskeltä. Aineistosta käy ilmi, että pienet hetket käsitellä omia ajatuksia rauhassa auttoivat selviytymään arjessa.

Mun on pakko myöntää, että mä oon pari kertaa karannut töihin. (P6)

...että jotenkin sen tilanteen saa silloin katki ja saa astua askeleen taaksepäin ja ehkä hengitettyä pari kertaa syvään niin ne keinot toimii mulla ja jos nyt on ihan mahdotonta lähteä niinku kotoa pois ja silloin varsinkin kun lapset oli pienempiä et sä et voinut hetkeksikään jättää niitä niin sitten mä sulkeutui vessaan pistin oven lukkoon että mä en ole sinne vessaan niinku ikinä ikinä päästänyt noita meidän lapsia että että se on ollut mulle semmoinen niinku oma oma laatu aika tai sanotaan näin että oma hetki ja tuota myöskin jossain kohtaa tapa niinku purkaa sitä pään painetta... (P1)

Aikaisemmassa koronapandemiaa koskevassa tutkimuksessa kuvataan samankaltaisia tuloksia. Vanhemmat kuvasivat oman ajan tärkeäksi selviytymisen kannalta. Kun perheen yhteinen aika koronapandemian vuoksi kasvoi, myös tarve yksinololle nähtiin tärkeänä. (Salin ym. 2020, 11–12.) Samankaltaista tarvetta yksinololle on ilmaistu ennen koronapandemiaa tehdyissä tutkimuksissa, kuten Terävä & Böök (2018, 100.) kirjoittavat artikkelissaan, vanhemmat ovat kokeneet perhearjesta irtautumisen ja yksinolon, rauhana ja vapautena. Tutkimukseni tuloksissa vanhemmat kuvaavat juuri samoin irtautumista selviytymistä tukevana keinona.

Toisella tasolla selviytymisdiskurssin sisällä selviytymiskeinoja kuvattiin perheen sisäisen vuorovaikutuksen tasolla. Niissä perheissä, joissa oli kaksi vanhempaa jakamassa lapsiperheen arkea, kuvasivat vanhemmat velvollisuuksien jakamista.

Meillä oli semmoinen strateginen palaveri silloin, kun me tavallaan tajuttiin, että no tämä on nyt tilanne -- ja sitten tehtiin aikataulu, että että milloin milloin on mitään niinku ohjelmaa, milloin kummallakin on työaika. (P2)

Salin ym. (2020, 8–11.) tutkimus korona-arjen selviytymismekanismeista toi esiin myös parisuhteen tasolla selviytymisen mekanismina puolison kanssa tehdyt sopimukset, jotka olivat aikataulutettuja. Tarkat sopimukset ja aikataulutukset lisäsivät hallinnan tunnetta ja tukivat jaksamista.

Selviytymistä kuvattiin parisuhteen tasolla ja koko perheen vuorovaikutuksen tasolla tuomalla esiin tunteita. Puhujat kuvasivat yhteenkuuluvuuden tuntua ja yhteen hiileen puhaltamista. Puheista välittyi ajatus siitä, että korona on muuttanut perheiden arkea siten, että yhteenkuuluvuutta ja perheenjäsenten tukea kaivataan enemmän.

...ja mun mies halasi minua ja sitten hän sanoi, että me niinku, me selvitään tästä kyllä että kyllä sellainen niin kuin yhteenkuuluvuus tuntuu. (P2)

...kyllä siinä on jotain sellaista, että että kun eletään yhteiskunnassa missä tosi usein perheenjäsenet niin paahtaa menemään omissa jutuissaan melkein suurimman osan vuorokaudesta ja ehkä iltaisin vähän nähdään ja sitten yö nukutaan saman katon alla ja nyt se tilanne on tosi erilainen niin jollain tavalla siinä on jotain semmoista mun sydäntä lämmitävää kun näkee että perheet tavallaan puhalttaa yhteen hiileen. (P2)

Aikaisemmat tutkimukset (Peltola 2018; Jokinen & Mikats 2018.) ovat tuoneet esiin perheensisäistä erityistä tunnesidettä, joka jopa määrittää koko perheen olemassaoloa. Tunteiden kautta tuodaan esiin perheen yhteenkuuluvuutta. Perhesuhteiden laatua mitataan emotionaalisen kautta.

Kolmantena tasona Selviytymisdiskurssin sisällä puheissa rakennettiin yhteyttä perheen ulkopuolelle, yhteiskuntaan ja kontekstiin. Puheissa verrattiin nykyistä tilannetta aikaisempien sukupolvien tilanteeseen, jossa he ovat joutuneet esimerkiksi lähtemään sotaan, kun taas nykyinen poikkeustilanne vaatii vain kotiin jäämistä. Puheessa merkityksellistettiin heikompi sukupolvi, joka ei pysty edes olemaan kotona, ilman, että puhuvat selviytymisestä.

...hyvänen aika, jos ihminen ei selviä kotona, niin on pari sukupolvea sitten ne mielti kun ne lähti sotaan, että miten ne selviää siellä talvisodassa. (P3)

...aiemmat sukupolvet on elänyt sota aikoina ja pula aikoina niin on paljon miettinyt sitä että no miten meidän sukupolvi selviäisi siitä että ei me selvittäisiin jostain noin suuresta koettelemuksesta niin jotenkin on tuntunut että on nyt oikeasti hyvin pientä. Niin kun on kiertänyt somessa niitä meemejä, että että aiemmat sukupolvet joutui jättämään kotinsa ja menemään sotaan ja meitä pyydetään nyt katsomaan sohvalta Netflixia. (P2)

Koronan vaikutuksia arkeen käsiteltiin puheissa, ei vain pakollisina rajoituksina, vaan myös huolen ja henkisen kuormituksen kautta. Luotiin kuvaa siitä, kuinka korona vaikutti vanhemmuuteen siten, että vanhemmat pohtivat paljon yhteiskunnallista ja taloudellista tilannetta. Puheesta tämä näyttäytyi henkisenä etäisyytenä lapsista, sekä kaipauksesta ajatella asioita rauhassa.

...huomaa, että tarvii aikatauluttaa sinne niitä omia hetkiä, että saa vähän niinku oltu yksin ja ja koottua itseään, että jaksaa sitten olla muiden kanssa. (P2)

Mä voin sanoa, että mä en ole tällä viikolla itse jaksanut olla kauhean niin kuin aktiivisesti läsnä, että minä olen heidän kanssaan, mutta ajatukset on näissä. (koronaan liittyvissä asioissa. (P2)

Vaikka vanhemmat itse eivät puhuneet uupumisesta on Jyväskylän yliopiston tutkimuksessa tuotu esiin, että koronan aikana, kun perheiden jaksamista tukevat tekijät poistuivat, altistuivat vanhemmat uupumukselle. Uupumus saattoi näkyä emotionaalisenä väsymyksenä, vanhemmuuteen kyllästymisenä sekä emotionaalisenä irtautumisena lapsista. (Sorkkila & Aunola 2021, 2–8.)

Toisin kuin velvollisuusdiskurssissa, jossa kotia kuvataan konkreettisenä fyysisenä paikkana, kodin merkitystä kuvataan selviytymiskurssissa henkisenä tilana. Kotia merkityksellistetään henkisenä vankilana, josta pakeneminen tukee selviytymistä lapsiperhearjessa. Henkisellä tasolla koti kuvantui paikkana, josta haluttiin välillä ottaa etäisyyttä. Kotia kuvailtiin vankilana, useassa julkaisussa kuvattiin jämmistä ”neljän seinän sisälle”.

...niin sitten mä sulkeuduin vessaan, pistin oven lukkoon, että mä en ole sinne vessaan niinku ikinä ikinä päästänyt noita meidän lapsia, että että se on ollut mulle semmoinen niinku oma oma laatuaika tai sanotaan näin, että oma hetki ja tuota myöskin jossain kohtaa tapa niinku purkaa sitä pään painetta. (P1)

Ollut vähän yllättävää huomata itsestään, koska mä pidän itseäni tosi kotihiirenä, mutta huomaa ja toisaalta silloin aika iso psykologinen vaikutus meihin ihmisiin, että se on hyvin eri asia valita olla vaan kotona -- mutta kun se tulee ylhäältä päin, että nyt ei saa niin mä huomaa että se vaikuttaa muhun, tosi niinku, yllättävän voimakkaalla tavalla, että iskee sellainen vähän niinku vankila olo, niin siis tuossa varmaan just sitä että kun jotain menettää niin sen arvon oikeasti tajuaa. (P2)

Uimonen (2019, 161–170) on kuvannut väitöskirjassaan kotia mielen sisäisenä olotilana, johon kuuluvat ajatukset haaveilusta ja myös paosta arjesta. Puheteoissa kuvataan kuinka ylhäältä päin saneltu pakko vaikuttaa tuntemuksiin kodista. Terävä & Böök (2018, 100.) ovat kuvanneet samanlaista paradigmaa, jossa vanhemmat kokevat tarvetta ottaa etäisyyttä ja tehdessään itse valinnan etäisyyden ottamisesta on se tarjonnut rauhaa ja vapauden tunnetta, mutta jos tämä on ollut pakotettua, ovat tuntemukset olleet negatiivisia. (Mt. 2018, 100.) Vaikka tutkimuksessa tutkijat viittaavat tässä yksioloon voidaan käänteisesti ajatella asiaa myös pakotetusta tunteesta jäädä kotiin.

7.3 Yhteisöllisyysdiskurssi

Viimeisen diskurssi olen nimennyt yhteisöllisyysdiskurssiksi. Yhteisöllisyysdiskurssissa merkityksellistetään kodin sisällä olevan lapsiperhearjen yhteyttä yhteiskunnalliseen kontekstiin. Velvollisuusdiskurssissa ja selviytymiskurssissa keskitytään kuvailemaan lapsiperheen arkea kodin sisällä, jonne on koronan vuoksi jouduttu

pysähtymään ja jäämään. Yhteisöllisyysdiskurssissa annetaan merkityksiä kodin ulkopuolisten asioiden tärkeydelle. Puhujat kuvaavat kaipausta kodin ulkopuolelle, ei vaan fyysisesti, vaan myös henkisellä tasolla. Kaipausta esitetään ihmisiin, joita ei voida nyt tavata. Läheisiin, isovanhempiin, ystäviin ja kollegoihin. Puheissa korostuu yhteisöllisyyden tarve. Yhteisöllisyyttä kuvataan voimaa antavana asiana.

...nyt mä oon ainakin itse huomannut, että että ihmiset soittaa enemmän puheluita että aikaisemmin on tullut tekstareita enimmäkseen mutta nyt on tullut ihan kunnan puheluita kiinni että ihmisillä varmaan on semmoinen tarve niinku olla yhteyksissä ja ja ja niinku purkaa tätä outoa tilannetta (P1)

...huomannut että kaikilla on samat ongelmat niinku tiedät sä lapset hajoaa himaan sulla hajoaa pää kaikki on niin kypsiä jos se että nyt niinku jengi väkisinkin vähän rupea avaamaan jos nähdään ei niinku halailta kun nähdään mutta siis silleen että voidaan nähdä niinku takapihalla (P10)

Yhteydenpitäminen läheisiin ja ympäröiviin ihmisiin nousi tärkeydessään esille myös Yalçın & Düzen (2021, 8–10.) tutkimuksessa, joissa takapiha, terassi tai parveke nähtiin keskeisenä yhteydenpidon kannalta. Koronan nähdään ikään kuin yhdistäneen ihmisiä henkisellä tasolla, vaikka se on fyysisellä tasolla erottanut yhteisöt toisistaan. Yhteisöllisyysdiskurssissa merkityksellistetään tarvetta vertaistuelle ja kokemukselle siitä, että myös muut ovat ”samassa veneessä”. Koronan aiheuttamat vaikeudet ja muutokset arjelle kuvataan hyväksyttävimpinä, koska tiedetään, että tilanne on sama myös muissa perheissä.

...koska tämä ei tapahdu vaan mulle, että että tässä ei ole kyse siitä, että vaan mun arki on nyt mennyt jotenkin tosi hankalaksi vaan ihan meistä jokainen on tässä samassa tilanteessa niin se antaa hirveästi voimia... (P2)

Koronan kuvataan ”järjestyttäneen” yhteiskuntaa ja kaikkien elämää. Koronaa verrataan siis tuhoisaan luonnon voimaan, jolle yksittäinen ihminen ei voi mitään. Korona nähdään asiana, joka on tapahtunut meille ja asiana, joka vain täytyy hyväksyä. Osana yhteisöllisyysdiskurssia kuvataan myös yhteyttä yhteiskuntaan. Yhteiskunta nähdään kannattelevana voimana, johon voidaan turvautua. Turvaa haetaan yhteiskunnan johtohenkilöistä, sekä hoitohenkilöstöstä. Puheissa ilmaistiin luottamusta yhteiskuntaan ja yhteisöllisyyteen.

...kyllä mä luulen, että tämä on meidän nyt meidän sukupolven tällainen juttu, että mistä vaan pitää selvitä ja ja niinku tehdään asioita yhteiskunnan hyväksi ja hoidetaan meidän hommat nimenomaan niinku meidän presidenttikin sano,i niin pidetään fyysisistä etäisyyttä mutta henkistä läheisyyttä. (P4)

...musta tuntuu, että on semmoinen järkytys kun on niinku joka päivä nähnyt miten ne kuoli määrät lisääntyä ja katsonut lääkäreiden haastatteluja sieltä Italiasta -- samaan aikaan todella vahva luottamus sitten jotenkin suomalaisen terveydenhoitojärjestelmää ja jotenkin viranomaisiin, että kyllä me niinku, et me ollaan hyvissä käsissä vähän niinku, sen tyyppinen tunne, mutta täytyy sanoa että myös on kokenut rehellisesti kyllä aika voimakasta ärsytystä siitä, kun jotkut ihmiset ei lainkaan vielä tavallaan pyri siihen siihen ohjeistukseen niihin rajoituksiin niin se tuntuu aika järkyttävältä -- tietysti se ei välttämättä kaikilla kumpua välttämättä niinku välttämättä itsekkyydestä, että moni ei vaan ymmärrä tätä tilannetta vielä ja se on vähän niinku Titanic, kun osuu siihen jäävuoreen, että siellä ihmiset poltteli sikaria ja naureskeli kannella, että ehkä se toisaalta kuvaan omia tunteita siinä mielessä... (P2)

Puheesta välittyi, että koronarajoitusten noudattamista pidettiin tärkeänä osana arkea. Erityisesti korostui yhteisöllinen vastuu rajoitteiden noudattamisesta. "Samassa veneessä" vertausta käytettiin lähes poikkeuksitta kaikissa aineiston julkaisuissa. Puhujat toivat esiin sitä, että he itse tunnollisesti noudattivat rajoituksia. Puhujille vaikutti olevan tärkeää myös se, että myös perheen lapset noudattavat rajoituksia. Puheessa toistui jopa vakuutteleva sävy siitä, että rajoituksia noudatetaan. Vanhemmille oli tärkeää tuoda esiin sitä, että heidän perheessään myös lapset noudattivat rajoituksia, vaikka muiden lapset eivät niin tehneet. Puhe on verrattavissa "Meidän lapset ja muiden kakarat" - tyyppiseen ajatteluun, jossa omat lapset tekevät oikein ja vanhempien tapa toimia on oikea, kun taas muiden "kakarat" toimivat väärin. Velvollisuuksien noudattamista kuvattiin vastuullisena toimintana ja ylpeyden aiheena. Vanhemmuus ikään kuin sai uuden velvollisuuden, kun vanhemmat ottivat vastuun myös siitä, että lapset noudattivat rajoituksia.

käytiin yhdessä ravintolassa syömässä, mikä ei ollut ollenkaan täysi ja siellä oli ihan hyvin tilaa pitää turvaväliä. (P1)

Me ollaan toimittu niin ettei lähdetäkään ihan hirveästi keskusteleen ja neuvottelee, vaan sitten määrää sitten sanoo, että nyt niinku kotiintuloaika on tämä, koska kuitenkin sitten loppupeleissä me ollaan niitä aikuisia ja me ollaan vastuussa siitä tilanteesta. (P1)

Yhteisöllisyysdiskurssissa kodille annetaan fyysisen turvapaikan merkityksiä. Puhujat toimivat jäämällä kotiin ja kertovat kodista turvan paikkana, jossa ei ole koronaa. Korona rakentuu puheissa kodin ulkopuolisena asiana, jonka voi saada kodin ulkopuolelta, jos sinne poistutaan. Kodin merkitys korostui turvapaikkana koronalta, korona nähtiin kodin ulkopuolisena asiana.

tämä tilanne maailmalla on hirveä ja pelottava ja vaikka mitä, niin tälleen meidän perheen näkövinkkelistä, nyt kun me ollaan kaikki turvallisesti kotona. (P5)

Koti nähtiin turvaavan koko perhettä yksikkönä. Tärkeänä osana nähtiin se, että perhe kokonaisuudessaan on turvapaikassa. Yhteisöllisyys kuitenkin tulee kodin sisäpuolelle muita teitä, kuin fyysisesti. Forsberg (2018, 31,45.) tuo esiin artikkelissaan, että tuntemus kodista on tärkeä osa turvallisuuden tunteen kannalta, sekä maailmaan kuulumisen tunteelle. Selonteoissa kuvantui myös perheen yhteyden ja läheisyyden kasvaminen.

...näkee että ne lapset tykkää tästä ajasta ja aamulla niinku välillä kysyvät ollaanko me tänäänkin kaikki kotona niin kyllä se tuntuu semmoiselta että kyllä tässä on niinku hyvääkin ehdottomasti. (P2)

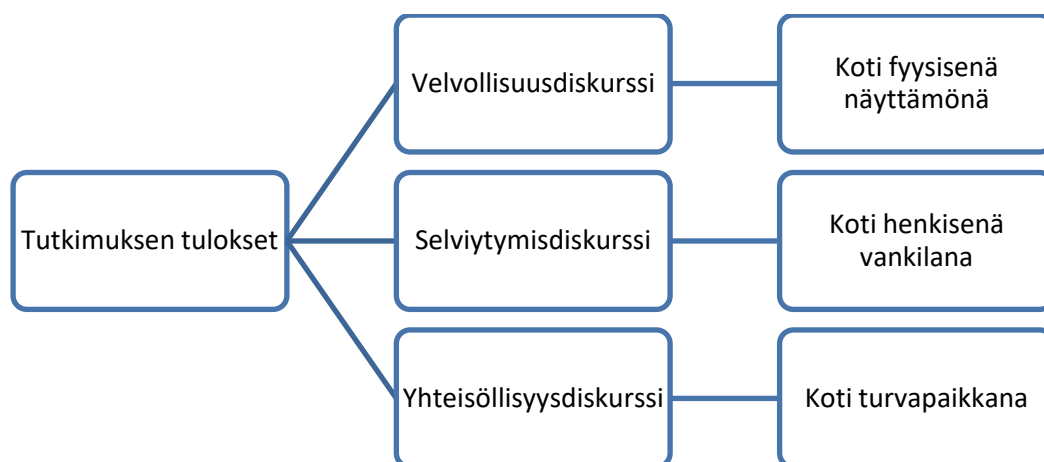
...oon mun lempipaikassa tuossa keittiön pöydän äärellä, siitä näkee hyvin pihan ja aamun valon -- ja jalat toiselle tuolille samalla kun juon aamu teetä. (P4)

Anu Raijas (2008) kirjoittaa artikkelissaan kotiin keskittyvästä arjesta hyvinvoinnin näkökulmasta. Hänen tutkimuksensa osoittaa, että koti määrittyy arjen hyvinvoinnin kannalta keskeiseksi tukipaikaksi. Samoin Uimonen (2019, 161-170.) kuvailee kodin tuntua tunnelmoinnin, yhdessäolon kautta ja vertaa kotia pesäkoloksi. Keskeisenä ajatuksena kodin tunnussa on mukavuus. Koti kuvantuu paikkana, jossa on mahdollista saada taukoa hektisestä elämänmenosta. Edelleen Yalçın & Düzen (2021, 8-10.) kuvaavat tutkimuksessaan kotia rauhan, turvallisuuden, onnellisuuden, perheen yhteyden, terveyden, turvan, ja suojan tilaksi, jossa on mahdollista olla mukavasti.

8 LOPUKSI

8.1 Yhteenveto

Tutkimuksessani pyrin selvittämään, millaisia diskursseja muodostuu lapsiperhearjesta koronapandemian poikkeusaikana. Tutkimukseni tuloksena esittelin kolme diskurssia: velvollisuusdiskurssin, selviytymisdiskurssin ja yhteisöllisyysdiskurssin. Toiseksi pyrin selvittämään, miten koti ja lapsiperheen arki kuvataan näissä diskursseissa. Tutkimukseni tulokset ovat tiivistettynä nähtävissä kuviossa 1.

(Kuvio 1. Tutkimuksen tulokset.)

Koronapandemian poikkeusaikana lapsiperheitä kohtasi useat muutokset ja velvollisuudet. Tutkimukseni tulokset osoittavat, että velvollisuusdiskurssin sisällä kilpailevat lastenhoidon ja työn velvollisuudet. Selviytymisdiskurssissa kuvantuu perheiden keinot, joilla he selviytyvät lapsiperheen arjesta yksilöllisellä, perheen si-

säisen vuorovaikutuksen tasolla ja yhteiskunnallisella tasolla. Yhteisöllisyysdiskurssissa kodin sisäiset asiat kytkeytyvät puheessa yhteiskunnalliseen kontekstiin. Kotia kuvataan useilla eri tavoilla diskurssien sisällä. Velvollisuusdiskurssissa koti merkityksellistetään fyysisenä velvollisuuksien näyttämönä, selviytymisdiskurssissa koti saa merkityksen henkisenä vankilana ja yhteisöllisyys diskurssissa kotia merkityksellistetään myös turvapaikkana.

Näkemykseni on, että tutkimukseni tulokset ovat yhteneväisiä aikaisemman tutkimustiedon kanssa. Turun yliopiston (2020) tutkimuksen mukaan selviytymisen mekanismeja koronan poikkeusaikana olivat makroympäristön tasolla kontakti kodin ulkopuolelle, mahdollisuus mennä välillä työpaikalle etätöiden tekemisen sijaan sekä kodin standardien laskemisen. Tutkimuksessani selviytymisdiskurssissa näitä makroympäristön selviytymismekanismeja merkityksellistetään useilla tavoilla. Selviytymisdiskurssissa esiintynyt yksilöllisen selviytymisen armollisuuspuhe, sekä kodista karkaamispuhe kuvastavat näitä selviytymiskeinoja.

Kodin ulkopuolen kontaktien tärkeyttä kuvataan selviytymis- ja yhteisöllisyysdiskurssissa, kun puhujat merkityksellistävät samassa veneessä olemisen ja tietämyksen siitä, että muitakin on samassa tilanteessa, tekijöiksi, jotka tukevat jaksamista ja selviytymistä. Tutkimuksessani tämä yhdistyi velvollisuusdiskurssiin niiltä osin, kun puhujat merkityksellistävät kotia velvollisuuksien uutena näyttämönä.

Samaisen tutkimuksen mukaan yksilöllisellä tasolla oma aika nousi keskiöön selviytymisen kannalta (Salin ym. 2020, 11–12). Tutkimukseni vahvistaa tätä tulosta, sillä selviytymisdiskurssissa kuvataan omaa aikaa voimakkaana jaksamista ja selviytymistä tukevana asiana. Diskurssissa lisäksi yhdistetään omaa aikaa luvattomuuteen, kun sitä yhdistettiin karkaamiseen.

Salinin ym. (2020, 11–12.) tutkimuksen mukaan selviytymisen keinoina yksilöllisellä tasolla oman ajan lisäksi nähtiin oma asenne. (Mt. 202, 11–12.) Yhteisöllisyysdiskurssissa nostetaan esiin samankaltaisia ajatuksia, jotka tuovat esille puhujien asennetta yhteiskunnalliseen tilanteeseen, sekä heidän toimijuuttaan rajoitusten noudattamisessa. Koronaa ja arjen nykyistä tilaa merkityksellistetään ulkopuolelta tulleen asiana, joka on pakollinen ja jonka kanssa on vain eletävä. Koronaa verrataan historiallisiin tapahtumiin ja nähdään tämän sukupolven haasteena, joka on kohdattava. Asennetta voidaan nähdä kuvattavan myös selviytymisdiskurssin armollisuuspuheessa, jossa kuvataan standardien laskemista ja oman ajatusmaailman muuttamista hyväksyttävämmäksi, anteeksiantavammaksi. Puhujat ikään kuin asenoituivat olemaan armollisempia itselleen ja tätä kautta selviytyvänsä paremmin.

Terävä ja Böök (2014, 104–105.) tuovat esiin, että lapsiperheessä lapset ovat vanhemmille paradoksaalisesti sekä jaksamisen ja uupumisen lähde. (Mt. 2014, 104–105.) Tämä jännite korostuu tutkimukseni vanhempien puhetavoissa, joissa puhujat kertovat oman ajan ja kotoa karkaamisen olevan jaksamisen kannalta välttämättömiä.

Yhteisen ajan ja oman ajan kilpailua merkityksellistetään puheissa. Oman ajan avulla vanhemmat ”kasaavat päätään”. Näin he kuvastavat lapsiperhearjen rikkovan jakamista ja oman ajan eheyttävän sitä. Näiden vastapainona puheissa kuvattiin, miten koronan poikkeusolot ovat tuoneet perheitä läheisimmäksi ja miten he kokivat lapset ja yhdessäolon tärkeimmäksi.

Rönkä & Korvela (2014, 199–200.) kuvaavat tunteita ja tunne-elämän olevan keskiössä perheympäristössä. (Mt. 2014, 199–200.) Tunteet näkyvät myös osana kaikkia nimeämiäni diskursseja. Velvollisuusdiskurssi kokonaisuudessaan kuvaa sitä, minkälaisia velvollisuuksia vanhemmat ovat tunteet heillä olevan omaa perhettä ja työelämää kohtaan. Tunteiden ristiriita on myös esillä, kun diskurssin sisällä tuodaan esiin perhe-elämän ja työelämän kilpailua. Puhujat pohtivat tunteiden kautta sitä, mikä on tärkeää. Yhteiskunnallinen konteksti on myös paljon puhujissa tunteita herättävää. Puhujat tuovat esiin useita tunteita, kuten huolta, ärsyyntymistä, väsymystä, turhautumista.

Selonteissa näyttäytyy Rönkän ja Korvalan (2014, 199–200.) esiintuoma käsitys siitä, että tunteet siirtyvät kodin ulkopuolelta vaikuttamaan perheensisäiseen vuorovaikutukseen. (Mt. 2014, 199–200.) Selviytymisdiskurssissa kuvastetaan paljon tunteita ja puheissa nousee esiin tunteiden hallinnan keinoja, armollisuuden ja rauhoittumisen kautta. Perheenjäsenten kuvataan myös nojaavan toisiin perheenjäseniin hallitakseen tunteita ja välttääkseen negatiivisten tunteiden siirännäisyyden kodin sisällä. Lapsiperheen arjen lisäksi olen tutkimuksessani keskittynyt kodin merkitykseen.

Linnavuoren ym. (2020, 90) mukaan koti on autonominen tila, jossa ihminen voi tehdä itselleen rakkaita ja tärkeitä asioita. Kodin tunnetta lisäävät viihtyvyys, osallisuus perheeseen ja rutiinit. (Mt. 2020, 90.) Tutkimukseni tuloksissa kodin merkitys määrittyi juuri rutiinien ja viihtyvyyden kautta. Puhujat kuvasivat uusien rutiinien luomista muuttuneessa arjessa, sekä kuvasivat kotia fyysisten, konkreettisten aspektien mukaan. Tämä korostui erityisesti velvollisuusdiskurssin sisällä, jossa kotia kuvattiin fyysisenä turvapaikkana, jossa erilaiset velvollisuudet, eli rutiinit tapahtuivat.

Forsbergin (2014, 31, 45) mukaan kodin tuntua voidaan määritellä maailmaan kuulumisen ja turvallisuuden kannalta perustavana tunteena. (Mt. 2014, 31, 45.) Tutkimukseni tulokset vahventavat tätä näkemystä. Kodin merkitys kuvantuu yhteisöllisyysdiskurssin sisällä turvapaikkana. Koti on ikään kuin yksikkö, jonka ulkopuolella olevaa yhteisöä pidettiin jaksamista ja selviytymistä tukevana tekijänä.

Tutkimukseni vahvistaa edeltävää tutkimustietoa ja samalla luo uusia tarkempia kuvauksia siitä, miten koti näyttäytyy lapsiperheiden arjessa. Kodin merkitys vaihtelee negatiivisesta positiiviseen, fyysisestä henkiseen ja lopulta nivoutuu turvapaikaksi yhteisöllisyysdiskurssissa. Tutkimukseni tuo esiin kolme diskurssia: vel-

vollisuusdiskurssin, selviytymisdiskurssin ja yhteisöllisyysdiskurssin, jotka kuvaavat puhetapoja ja merkityksiä, joita lapsiperheet ovat antaneet arjelleen koronapandemian poikkeusaikana.

8.2 Pohdinta

Kevät 2020 oli kuitenkin hyvin poikkeuksellinen aika, koska tuolloin ilmapiiri koronan suhteen oli hyvin pelokas ja epätietoinen. Toimet, joihin yhteiskunnassamme ja maailmanlaajuisesti ryhdyttiin, olivat poikkeuksellisia. Tutkimukseni aineistona käyttämäni podcast-julkaisut olivat keväällä 2020 yksi tietolähde, joka tavoitti perheitä ympäri suomen. Puhujat kertoivat hyvin suoraan omasta arjestaan ja samalla rakensivat todellisuutta myös muille perheille. Media on voimakas väline, jolla voidaan vaikuttaa ihmisten ajatuksiin ja siihen, kuinka he rakentavat ympäröivää todellisuutta itselleen ja muille. Tutkimuksen aineisto on kerätty aikana, jolloin koronapandemian pitkäaikaisia vaikutuksia ei ole voitu arvioida. Aineistossa on nähtävillä koronapandemian poikkeusajan voimakas konteksti ja kuinka se on vaikuttanut vielä keväällä 2020 väliaikaiselta haasteelta, jolle olisi jossain näkyvissä loppupiste. Kirjottaessani tätä tutkimukseni pohdinta osiota nyt keväällä 2022 on eri tavalla ymmärrettävissä, kuinka koronapandemian loppupistettä ei mahdollisesti ole näkyvissä.

Tutkimuksessani kävi ilmi, että koronapandemian aikaisena poikkeusaikana on koeteltu perheiden jaksamista. Sosiaalityölle on tärkeää tietoa se, kuinka perheet itse ovat kokeneet ja miten he ovat kuvanneet omaa perheensä arkea. Sosiaalityössä usein korostetaan ajatusta siitä, kuinka asiakas itse on oman elämänsä asiantuntija. Tämä asiantuntijuus kytkeytyy osallisuuden ajatukseen, jonka nähdään olevan keskeinen arvo sosiaalityössä (esim. Rissanen 2021, 137–138.) Tutkimuksessani käy hyvin ilmi se, miten perheet itse ovat kuvanneet tilannettaan ja selviytymisen keinoja koronan aikana ja nimenomaan nämä tutkimuksessani nimeämät diskurssit voivat antaa viitteitä siitä, miten sosiaalityössä olisi tärkeää ottaa huomioon perheiden arjen tilanne.

Poikkeusajan sosiaalityössä palveluiden käyttö laski lapsiperheiden parissa. Nyt tutkimuksissa näyttäytyy sosiaalityöntekijöiden kasvanut huoli lapsiperheiden pärjäämisestä. Terveysten- ja hyvinvoinninlaitoksen raportissa (2021) ennustetaan pitkittyneellä koronapandemiolla olleen vaikutuksia kaikista heikoimmassa asemassa olevien perheiden vanhempien ja lasten elämään. (Aalto-Setälä ym. 2021, 132–133.)

Vaikka aineistoni valinta vaikutti siihen, että en päässyt tarkastelemaan kaikista heikoimmassa asemassa olevien perheiden tilanteita, koska podcastien julkaisijat voitaisiin lukea keskivertoa pärjäävimpiin perheisiin, joissa etätyön ja perhe-elämän

yhdistäminen on onnistunut suhteellisen hyvin. Koen, että tutkimukseni antaa tietoa ennaltaehkäisevän sosiaalityön näkökulmalle. Koen, että valitsemani teoria ja tutkimusmetodi tukivat hyvin toisiaan ja diskurssianalyysi sopi aineiston analysoimiseen hyvin. Tutkimuksen teon aikana palasin teorian pariin useita kertoja ja aineistossa nousseet merkityssysteemit ohjasivat teorioiden valintaa myös tutkimusprosessin aikana.

Huoli lapsiperheistä nousi vahvana esiin tekemässäni katsauksessa korona koskeviin tutkimuksiin. Tutkimukseni toi esiin myös sen, että normaalia pärjäävämmätkin perheet ovat kokeneet koronan poikkeusajan vaikutukset, sekä joutuneet selviytymään arjesta. Jatkotutkimusaiheena esitän perehtymistä heikoimmassa asemassa olevien lasten ja perheiden arjen dynamiikan tutkimisen. Keräämällä aineiston, jossa nämä perheet antavat itse kuvauksia omasta arjestaan ja koronan vaikutuksista siihen, voidaan tuoda esiin tuloksia, jotka ovat sosiaalityölle merkittäviä. Näen lapsiperheiden arjen tutkimisen ja tätä kautta tiedon lisäämisen, olevan keskiössä vaikuttavan lapsiperheiden sosiaalityön tekemiselle.

9 LÄHTEET

- Aalto, K. & Varjonen, J. (2008) Koti – tekemistä vai olemista varten? Teoksessa: Lammi, M. & Timonen, P. (toim.) Koti – tehtävistä uusiin tilanteisiin. Kuluttajatutkimuskeskuksen kirjoja 4. s. 91–103. Saatavilla <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152384/Koti%20Tehtavista%20uusiin%20ihanteisiin.pdf?sequence=1>> Haettu 15.3.2022
- Aalto-Setälä, T., Erikson, P., Hakulinen, T., Hastrup, A., Hietanen-Peltola, M., Jahnu-kainen, J., Klemetti, R., Lammi-Taskula, J., Lindberg, P., Linnaranta, O., Paju, P., Sirniö, O., Sulkanen, M., Vaara, S., Yliruka, L. & Wiss, K. (2021) Lapset, nuoret ja perheet. Teoksessa: Kestilä, L., Jokela, M., Härmä, V. & Rissanen, P. (toim.) Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen. Asiantuntija-arvio 2021. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos. Raportti 03/2021. ss. 123–138. Saatavilla <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-649-7>> Haettu 30.3.2022.
- Ahonen, A., Manssila, J., Pekkarinen, H. & Pesonen, T. (2020) Koronaepidemian vaikutukset sosiaalipalveluihin. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Saatavilla <<https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2020/05/Koronaepidemian-vaikutukset-sosiaalipalveluihin-PDF.pdf>> Haettu 30.11.2021.
- Ahponen, P. (2001) Kodittomuuden marginaalissa. Teoksessa: Suutari, M. (toim.) Vallattomat marginaalit. Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimuksen seura. Julkaisuja 20. Helsinki. Saatavilla <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/vallattomat_marginaalit.pdf> Haettu 30.11.2021.
- Burr, V. (2001) An introduction to social constructionism. London: Routledge.

- Castrén, A. (2018) Lojaaliuden vaativat sidokset. Teoksessa: Eerola, P. & Pirskanen, H. (toim.) Perhe ja tunteet. Helsinki: Gaudeamus. ss. 160-175.
- Dervin, F. & Riikonen, T. (2014) Itsen teknologia. Tutkimus identiteeteistä kulttuurien välisissä podcast julkaisuissa. Teoksessa: Helesvuo, M., Johansson, M & Tanskanen, S. (toim.) 2014. Kieli verkossa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. ss. 61 -85.
- Eurofound (2020) Living, Working and Covid-19. First Findings – April 2020. Dublin: Eurofound. Saatavilla
<https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef20058en.pdf> Haettu 19.11.2021.
- Eronen, A., Hiilamo, H., Ilmarinen, K., Jokela M., Karjalainen, P., Karvonen, S., Kivipelto, M., Koponen, E., Leeman, L., Londén, P. & Saikku, P. (2020) Sosiaalibarometri 2020. Helsinki: SOSTE. Suomen sosiaali ja terveys ry. [online]
<<https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2020/07/SOSTE-Sosiaalibarometri-2020.pdf>> Haettu 19.11.2021.
- Eronen, A., Hiilamo, H., Ilmarinen, K., Jokela, M., Karjalainen, P., Karvonen, S., Kivipelto, M., Knop, J. & Londén, P. (2021) Sosiaalibarometri 2021. Koronakriisi ja palvelujärjestelmän joustavuus. Helsinki: SOSTE. Suomen sosiaali ja terveys ry. Saatavilla
<<https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2021/03/2021-3-23-SOSTE-julkaisu-Sosiaalibaometri-2021-osa-2-koronakriisi-ja-palvelujarjestelman-joustavuus.pdf>> Haettu 3.12.2021.
- Forsberg, H. & Ritala-Koskinen, A. (2018) Lasten monipaikkainen asuminen haastaa sosiaalityön. Talentia-lehti. Sosiaalityön tutkimuksen seura 2018. Saatavilla
<<https://talentia.e-julkaisu.com/2018/tutkivasosiaalityo/docs/tutkivasosiaalityo2018.pdf#page=31>> Haettu 7.6.2021.
- Forsberg, H. (2018) Lasten tunteet, perhesuhteet ja koti. Teoksessa: Eerola, P & Pirskanen, H. (toim.) Perhe ja tunteet. Helsinki: Gaudeamus. ss. 31-48.
- Forsberg, H., Kääriäinen A. & Ritala-Koskinen, A. (2019) Asumista koskeva sosiaalityön tieto olosuhdeselvityksissä. Yhteiskuntapolitiikka 84 (2019):3. Saatavilla
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138269/YP1903_Forsbergym.pdf?sequence=2> Haettu 7.6.2021
- Forsberg, H. 2014. Konstruktionaalinen näkökulma perheeseen. Teoksessa Jallinoja, R.; Hurme, H. & Jokinen, K. (toim.) 2014. Perhetutkimuksen suuntauksia. Helsinki: Gaudeamus.
- Helsingin sanomat (10.3.2020) Suomalaiset yhdistävät taitavasti työn ja lapsiperheiden, sanoo tuore tutkimus – näillä tutkijan vinkeillä saat työn ja perheen tasa-

- painoon. Kirjoittaja Suvi Vihavainen. <Saatavilla <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006433976.html>> Haettu 26.3.2022.
- Heracleous, L. (2004) Interpretivist Approaches to Organizational Discourse. Teoksessa: Grant, D. Hardy, C. Oswick, C. & Putnam, L. (toim.) The SAGE Handbook of Organizational Discourse. London:SAGE. ss. 175–193.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2011) Tutki ja kirjoita. Helsinki:Kustannus osakeyhtiö Tammi.
- Korvela, P. & Rönkä, A. (2014) Arkielämä näkökulmana perheeseen. Teoksessa Jallinoja, R.; Hurme, H. & Jokinen, K. (toim.) Perhetutkimuksen suuntauksia. Helsinki: Gaudeamus. ss. 192–214.
- Lahikainen, A., Mälkiä, T. & Repo, K. (2015) Ikkunoita perhe-elämään. Teoksessa: Lahikainen, A. Mälkiä, T. & Repo, K. (toim.) Media lapsiperheessä. Vastapaino. Tampere. ss. 25–35.
- Lammi-Taskula, J., Vuorenmaa, M., Aunola K. & Sorkkila, M. (2020) Matalan kynnyksen sosiaalipalvelut lapsiperheiden tukena ja palveluiden käyttö COVID-19 pandemian aikana. Tutkimuksesta tiiviisti 15/2020. Helsinki: Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-522-3>> Haettu 11.6.2021.
- Lee, J., Chin, M. & Sung, M. (2020) How Has COVID-19 Changed Family Life and Well-Being in Korea? Journal of Comparative Family Studies 2020. 51:3-4 ss. 301-313 Saatavilla <<https://doi.org/10.3138/jcfs.51.3-4.006>> Haettu 14.3.2022.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016) Diskurssiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa: Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, A. & Juhila, K. (2016) Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa: Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, A. & Juhila K. (2016) Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa: Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, K. & Mikats, J. (2018) Lähisuhteet lasten arjessa. Teoksessa: Eerola, P. & Pirskanen, H. (toim.) Perhe ja tunteet. Helsinki: Gaudeamus. ss. 49-65.
- Juhila, K. (i.a.) Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Tampere. Saatavilla <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>> Haettu 15.3.2022.

- Kielitoimiston sanakirja. (i.a.) koti. Saatavilla
 <<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/koti?searchMode=all>> Haettu
 14.3.2022.
- Kuula, A. (2011) Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere:
 Vastapaino.
- Linnavuori, H., Murtorinne-Lahtinen, M. & Heikinheimo, K. (2020) Kaksi kotia.
 Selviytymisopas vuoroasumiseen. Vastapaino: Tampere.
- Lundström, M. & Lundström, T. (2021) Podcast ethnography. International Journal
 of Social Research Methodology. 24:3, ss. 289-299s Saatavilla
 <<https://doi.org/10.1080/13645579.2020.1778221>> Haettu 8.10.2021.
- McQuail, D. (1979) The Influence and effects of mass media. Mass communication
 and society, ss. 70-94. Saatavilla
 <<https://www.csub.edu/~mault/the%20influence%20and%20effects%20o.pdf>>
 Haettu 12.6.2021.
- Moilanen, J., Rönkä, A. & Fadjukoff, P. (2021) Asiantuntijat pohtivat korona-ajan
 kotia. Yhteiskuntapolitiikka-lehti: 5-6. Saatavilla <<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021112456758>> Haettu 14.3.2022.
- Romakkaniemi, M., Harrikari, T., Saraniemi, S., Tiitinen, L. & Fiorentino, L. (2021)
 'Bonding, bridging and linking the last resort tailboard': Shifts in social work-
 ers' professional positions and mobilizing adaptive capital during the corona-
 virus pandemic. Nordic Social work. Saatavilla
 <<https://doi.org/10.1080/2156857X.2021.1992489>> Haettu 3.12.2021
- Peltola, M. (2018) Tunteet rodullistettujen vähemmistöjen sukupolvisuhteissa.
 Teoksessa: Eerola, P. & Pirskanen, H. (toim.) Perhe ja tunteet. Helsinki:
 Gaudeamus. ss. 107-125.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019) Uusi kurssi kohti diskurssia. Vastapaino:
 Tampere.
- Radiomedia (2018) Podcast-tutkimus. Saatavilla:
 <<https://www.radiomedia.fi/radiomainonta/tutkimustietoa-radiosta/podcast-tutkimus>> Haettu 7.6.2021.
- Radiomedia (2020) Podcast, podcast. Tutkimus podcastien kuuntelusta helmikuussa
 2020. Saatavilla <<https://radiomedia.fi/ajankohtaista/podcast-tutkimus-2020-tunnettuus-ja-kuuntelu-edelleen-kasvussa/>> Haettu 27.3.2022
- Raijas, A. (2008) Arki keskittyy kotiin. Teoksessa: Lammi, M. & Timonen, P. (toim.)
 Koti - tehtävistä uusiin tilanteisiin. Kuluttajatutkimuskeskuksen kirjoja 4. s 118-
 131. Saatavilla
 <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152384/Koti%20Tehtavista%20uusiin%20ihanteisiin.pdf?sequence=1>> Haettu 14.3.2022.

- Rauhala, P. & Virokannas, E. (2011) Sosiaalityön tutkimuksen etiikka, opettaminen ja tietoarvo. Teoksessa: Pehkonen, A. & Väänänen, M. (toim.) Sosiaalityön arvot ja etiikka. Juva: PS-kustannus.
- Rissanen, P., Parhiala, K., Kestilä, L., Härmä, V., Honkatukia, J. & Jormanainen, V. (2020) Covid-19-epidemian vaikutukset väestön palvelutarpeisiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen – nopea vaikutusarvio. Raportti 8/2020. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos. Saatavilla <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139694/URN_ISBN_978-952-343-496-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Haettu 6.3.2022.
- Rissanen, P. (2020) Asiakasosallisuus aikuissosiaalityön asiakassuhteessa. Teoksessa: Matthies, A., Svenlin, A., Turtiainen, K & Alho, S. Aikuissosiaalityö: Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Helsinki: Gaudeamus.
- Rotkirch, A., Tammissalo K., Miettinen, A. & Berg, V. (2017) Miksi vanhemmuutta lykätään? Nuorten aikuisten näkemyksiä lasten saannista. Perhebarometri 2017. Helsinki: Väestöliitto ry. Saatavilla <<https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/1dcbf08d-perhebarometri-2017.pdf>> Haettu 11.6.2021.
- Salin, M., Kaittä, A., Hakovirta, M. & Anttila, M. (2020) Family coping strategies during Finland's COVID-19 Lockdown. Sustainability. 2020; 12(21):9133. Saatavilla <<https://doi.org/10.3390/su12219133>> Haettu 29.05.2021.
- Siltaoja, M. & Vehkaperä, M. (2011) Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa: Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat: Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Helsinki: JTO. ss. 206-231.
- Sorkkila, M. & Aunola, K. (2021) Resilience and Parental Burnout Among Finnish Parents During the Covid-19 Pandemic: Variable and Person-oriented Approaches. The Family Journal, Early online. Saatavilla <<https://doi.org/10.1177/10664807211027307>> Haettu 6.12.2021
- Sorsa, T. & Rotkirch, A. (2020) Työ ja perhe ne yhteen sopii? Vanhemmuuden ja työn yhteensovittaminen suomalaisissa lapsiperheissä. Perhebarometri 2020. Väestöliiton tutkimus. Helsinki: Väestöliitto ry. Saatavilla <<https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/4fc89cfd-perhebarometri2020.pdf>> Haettu 11.6.2021.
- Suoninen, E. (2016) Kielenkäyttö vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa: Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.
- Tauro, T. (2018) Pakolaisnaisten kokemuksia pakolaisuudesta, naiseudesta ja kotoutumisesta. Talentia-lehti. Sosiaalityön tutkimuksen seura. Saatavilla <<https://talentia.e->

- julkaisu.com/2018/tutkivasosiaalito/ docs/tutkivasosiaalito2018.pdf#page=31> Haettu 9.6.2021.
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (2020) Koronavirus COVID-19. Saatavilla <<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>> Haettu 17.4.2021.
- Terävä, J. & Böök M. (2018) Tunteita ja tarinoita lapsiperheen arjesta. Teoksessa: Eerola, P. & Pirskanen H. (toim.) Perhe ja tunteet. Helsinki: Gaudeamus. ss. 86–104.
- Tilastokeskus (i.a.) Käsitteet. Saatavilla <<https://www.stat.fi/meta/kas/lapsiperhe.html>> Haettu 11.6.2021.
- Tutkimuseettinen lautakunta (2012) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyt Suomessa. Saatavilla <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf> Haettu 26.4.2021.
- Uimonen, S. (2019) Toimivasta tilasta mielenrauhan tyyssijaan. Kulttuurinen kuluttajatutkimus kodin tunnun jäsentymisestä merkityskokonaisuuksiksi pääasiallisissa kodissa ja kakkoskodissa. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Saatavilla <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/299701/TOIMIVAS.pdf?sequence=1&isAllowed=y>> Haettu 14.3.2022.
- Valtioneuvosto (2020) Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi. Tiedote 140/2020. Saatavilla <<https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi>> Haettu 11.4.2021.
- Valtioneuvosto (2020)/2. Kansalaispulssin yhteenveto vuodesta 2020. Saatavilla <<https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/kansalaispulssi>> Haettu 11.6.2021.
- Yalçın, M. & Düzen, N. (2021) Altered Meanings of Home Before and During COVID-19 Pandemic. Human Arenas. Saatavilla <<https://doi.org/10.1007/s42087-021-00185-3>> Haettu 14.3.2022.
- Yle (19.11.2009) Koti ja sisustus 1920- ja 1930-luvulla. Kirjoittaja: Sommar, H. Elävä arkisto. Saatavilla <<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2009/11/19/>koti-ja-sisustus-1920-ja-1930-luvulla>> Haettu 14.3.2022.
- Yle (14.12.2015) Miten työ ja perhe yhdistyvät? Joustolla ja tuurilla, kertovat vanhemmat. Kirjoittaja: Mantu, E. Saatavilla <<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/12/14/miten-tyo-ja-perhe-yhdistyvat-joustolla-ja-tuurilla-kertovat-vanhemmat>> Haettu 26.3.2022.

Lait ja asetukset:

Valmiuslaki 29.12.2011/1552 Saatavilla

<<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20111552>> Haettu 30.5.2021.

Valtioneuvoston asetus valmiuslain 86, 88, 93-95 ja 109§:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta. Annettu Helsingissä 17.3.2020. Saatavilla

<<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200125>> Haettu 30.5.2021.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301 Saatavilla

<<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>> Haettu 7.3.20

